KIỆT TÁC
SÂN KHẤU THẾ GIỚI

KLAIXTƠ

CHIẾC BÌNH VỠ

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

KLAIXTƠ

CHIẾC BÌNH VỠ

N.T.D. *dịch*

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU
HÀ NỘI - 2006

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tủ sách ***Kiệt tác Sân khấu thế giới*** *ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật và giới thiệu với bạn đọc Việt Nam suốt hơn nửa thế kỷ qua, có ảnh hưởng lớn không chỉ về Sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung. Tất nhiên tiếp nhận và giao lưu văn hoá nghệ thuật không diễn ra một chiều mà tác động qua lại.*

Bắt đầu từ các tác phẩm cổ đại Hy Lạp, Trung Quốc, Ấn Độ với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch như: Exkhin, Ơripít, Xôphốc, Vương Thừa Phủ, Kaliđáx... bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của Sân khấu thế giới như thời đại Phục hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất như Sếchxpia, Sinlơ, Môlie, Coócnây, J.Gớt,

Gôgôn, Ípxen, Muyxê, Ghenman, B.Brếch, Sêkhốp, Bếckét, Raxin, Jăng Anui, Camuy, Tào Ngu... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với bạn đọc và khán giả hôm nay.

*Tác phẩm của ba tác giả Sân khấu Việt Nam: Đào Tấn, Nguyễn Huy Tưởng, Nguyễn Đình Thi có mặt trong Tủ sách **Kiệt tác Sân khấu thế giới** đã đáp ứng đòi hỏi của đông đảo bạn đọc.*

***Nhà xuất bản Sân khấu** cảm ơn Hội đồng tuyển chọn gồm các nhà Sân khấu học tiêu biểudo NSND Trọng Khôi-Chủ tịch Hội nghệ sĩ Sân khấu Việt Nam làm Chủ tịch và Công ty Minh Thành - Bộ Chỉ huy Quân sự TP Hồ Chí Minh đã giúp đỡ tận tình, trách nhiệm cao để Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.*

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

NHÂN VẬT

WALTER	*Thanh tra tư pháp*
ADAM	*Chánh án Tòa án hòa giải*
ÔNG LUMIER	*Lục sự*
BÀ MACTƠ RUN	
EVƠ	*Con gái bà*
VEIT TUMPEUR	*Nông dân*
RUPRECHT	*Con bác nông dân*
BÀ BRIGITTƠ	

Anh hầu, một lính hầu, hai chị hầu v.v...

Chuyện xẩy ra trong một làng ở Hà Lan, gần thành phố Utrecht

Cảnh trí: Một phòng xử án.

LỚP I

A đam đang ngồi bằng chân, ông Lumier ra.

LUMIER: Quái kìa! Có chuyện gì thế mà ông bạn Adam, trông mặt mũi đến là hay!

ADAM: Vâng, ông thấy đấy, thật khốn khổ cho cái thân tôi! Chân với cẳng, chỉ, chỉ tổ vướng ngã, chẳng tích sự gì. Mà có đời thuở nào lại vấp ngã trên mặt sàn phẳng lì bao giờ không hả ông? Thế mà tôi đã vấp ngã ở đây, ngay ở đây này. Ở đời đã mang lấy nghiệp vào thân là đến xẩy bước như thế đấy[1]

LUMIER: Ông nói thế nào? Mang lấy nghiệp vào?

ADAM: Vâng, vào thân.

LUMIER: Rắc rối nhỉ!

---

(1) Bản chữ Pháp: Vì mỗi người mang trong người một hòn đá tai họa làm cho sa ngã.

ADAM: Thế nào?

LUMIER: Chả là ông có một cụ tổ chẳng vững vàng lắm, tên gọi Adam, thuở khai thiên lập địa cụ nhà đã có lần lỡ bước[1] và cũng chính vì thế đã lừng danh thiên hạ. Tuy nhiên, ông có...

ADAM: Sao?

LUMIER: ... Ở trong trường hợp ấy đâu!

ADAM: Nếu như tôi... tôi ngỡ là ... đã bảo là tôi ngã ở đây mà.

LUMIER: Ra ông ngã thật ư? Ngã lăn kềnh ra ấy à?

ADAM: Ngã thật sự chứ lị, chả bóng gió gì đâu; Chắc mặt này tôi khó coi lắm nhỉ?

LUMIER: Cơ sự ra sao mà đến thế?

ADAM: Mới rồi, lúc rồi vừa bước xuống giường, miệng còn đang cầu kinh sáng thì bỗng trượt ngã lăn đùng ra; Mới sáng tửng bưng chưa kịp mở mắt thì theo ý chúa tôi đã bị sái mất một chân rồi.

---

(1) Bản chữ Pháp, chữ *chute* và các chữ tương tự có hai nghĩa: *ngã* (nghĩa đen), *sa ngã* (nghĩa bóng).

LUMIER: Mà lại chân trái mới chết người chứ.

ADAM: Chân trái à?

LUMIER: Đúng, chân kia kìa.

ADAM: Trời!

LUMIER: Lạy Chúa! Dù sái hay không thì nó lê được trên đường đời đầy tội lỗi này cũng đã khá gay go vất vả lắm rồi.

ADAM: Gay go! Sao lại gay go?

LUMIER: Chân thật mà lị.

ADAM: Chân thọt à? Chân nào chả là chân chả là thịt bọc xương.

LUMIER: Xin lỗi! Như thế là ông báo hại cái chân phải, bắt nó phải gánh vác quá sức mình. Nó sẽ dễ bước vào con đường sa ngã.

ADAM: Chào! Một chân đã trượt ngã thì thể tất chân kia phải bước theo thôi.

LUMIER: Mà sao mặt ông ai cấu nát thế kia?

ADAM: Mặt tôi à?

LUMIER: Quái nhỉ! Thật ông không hay biết gì ư?

ADAM: Nào tôi có biết! Mặt mày tôi ra sao hả bác?

LUMIER: Ra sao à?

ADAM: Vâng

LUMIER: Khủng khiếp

ADAM: Nói rõ xem nào!

LUMIER: Nát bét, trông đến khiếp, mất hẳn một mảng ở má; giá đem cân cũng ngót mấy lạng thịt.

ADAM: Trời!

LUMIER: Đây ông cứ xem.

(Lumier đưa cho Adam một chiếc gương). Một con cừu bị chó dồn đâm sầm qua gai góc cũng chưa đến nỗi bị trầy da sướt thịt đến thế.

ADAM: Ừ ! Phải! Quả có đúng! Trông chẳng đẹp chút nào cả. Mũi cũng bị nữa.

LUMIER: Cả mắt nữa.

ADAM: Không đâu ông bạn ạ, mắt chả sao cả.

LUMIER: Úi chao! Rõ ràng một bên mắt sưng húp lên kia tưởng chừng như ... Lạy chúa! Có tên đầy tớ nào của ông phát khùng nó nện vào đấy.

ADAM: Ngay ở chân lông mày đấy. Thế mà tôi chẳng cảm thấy gì.

LUMIER: Phải trong lúc đang húc nhau chí tử thì còn cảm thấy gì.

ADAM: Húc nhau à! Sao? À ! Đúng rồi, húc vào cái giá đựng củi[1] chết tiệt đằng kia, cạnh lò sưởi. Phải phải tôi nhớ ra rồi... Lúc loạng choạng sắp ngã như người chết đuối quờ tay vào để bám lấy một vật gì thế là tôi túm được chiếc quần chẽn tối hôm qua tôi phơi trước lò sưởi; thế là tôi túm lấy chiếc quần (*bác nghe rõ đấy chứ?*) tưởng bíu vào đây được thật là điên rồ. Thế là khóa thắt lưng gẫy đánh rắc một cái, rồi thì cả tôi lẫn chiếc quần ngã nhào theo đầu va đánh bốp vào lò sưởi, chỗ cái giá củi thò mõm ra ngoài ở đằng góc kia kìa.

LUMIER: Phải! Phải!

ADAM: Chà! Thật rủi ro!

LUMIER: Thế là ông tái diễn cảnh sa ngã của cụ Adam, vào lúc bước xuống giường.

ADAM: Quả tình là vậy! Nhưng thôi, ông cho tôi biết... có chuyện gì mới lạ không?

---

(1) Hai đầu giá hình chữ X.

LUMIER: Chuyện mới lạ à? Ma quỷ bắt tôi đi! Chút nữa thì quên đứt.

ADAM: Gì thế?

LUMIER: Ông chuẩn bị trước mà đón quý khách ở tỉnh về một cách đột ngột đấy.

ADAM: Ái chà!

LUMIER: Quan thanh tra tư pháp sắp đến.

ADAM: Ai đến?

LUMIER: Quan thanh tra tư pháp Waltet ở Utrecht sắp đến. Ngài đi kinh lý các tòa án địa phương và nội nhật hôm nay sẽ tới đây.

ADAM: Ngay hôm nay! Ông điên hay sao?

LUMIER: Hai năm rõ mười rồi còn gì nữa! Hôm qua ngài đã đến xã Holla, ở vùng biên giới và đã kiểm tra tòa án ở đấy. Một bác nông dân đã thấy ngựa trạm thắng vào xe ngài, trên đường đi Huissen.

ADAM: Quan thanh tra, từ Ultrech, đi kinh lý mà lại đến đây nội nhật hôm nay! Người lương thiện ăn ngay nói thẳng, đâu có cái trò bịa đặt thế ấy. Đâu có

chuyện ngài thanh tra lại cất công đến Huissen để quấy rầy chúng ta.

LUMIER: Ngài đã đến Huissen thì ngài cũng có thể đến Huissen! Ông coi chừng đấy!

ADAM: Đời nào!

LUMIER: Tôi cam đoan đấy!

ADAM: Thôi, đừng vớ vẩn nữa!

LUMIER: Bác nông phu thấy ngài tận mặt, sai thế nào được!

ADAM: Tin sao được mấy thằng cha toét mắt ấy. Họ trông gà hóa cuốc là thường. Ông cứ thử úp một chiếc mũ ba sừng lên đầu gậy của tôi, quàng vào chiếc áo choàng đặt ở dưới một đôi ủng rồi tha hồ ông muốn bảo cho bọn cha căng chú kiết ấy cái gì chúng chả tin.

LUMIER: Tùy ông! Ông cứ việc không tin cho đến khi ngài thanh tra lù lù bước vào ngưỡng cửa này!

ADAM: Ngài thanh tra bước vào đây! Mà không một lời báo trước!

LUMIER: Rõ lẩn thẩn! Có phải như ngài thanh tra Wach Holden trước kia đâu! Bây

giờ chính quan Walter đến kiểm tra kia mà.

ADAM: Quan Walter thì đã sao nào? Thử để yên cho tôi nhờ. Ngài thì cũng tuyên thệ cũng hành sự như chúng ta thôi, ngài cũng phải tôn trọng luật vua phép nước chứ?

LUMIER: Dù sao tôi cũng có thể cam đoan với ông rằng: Hôm qua ngài thanh tra. Walter đã đến Hola một cách bất ngờ, ngài đã kiểm tra ngân quỹ và văn phòng lục sự và đã cách chức cả ông chánh án lẫn viên lục sự duyên cớ ra sao thì tôi không được rõ.

ADAM: Ô! Quái nhỉ! Bác nông dân đã bảo thế à?

LUMIER: Đúng thế và còn chuyện khác nữa.

ADAM: Chuyện gì nữa?

LUMIER: Ông muốn nghe thì tôi nói hết cho mà nghe: Ông chánh án bị bắt giữ tại nhà riêng của ông; tờ mờ sáng hôm sáng nay người ta đem trát đòi thì thấy ông ta đã treo cổ trên cái đòn tay chót vót sát mái nhà, sau vựa lúa.

ADAM: Ông bảo sao?

LUMIER: Sau đấy người ta cứu chữa cho ông; họ cởi dây hạ xuống xoa bóp dội nước vào người; thế là đã cứu được ông ta sống lại, có thế thôi.

ADAM: À... cứu được ông ta, thật à?

LUMIER: Vâng. Nhưng đồ đạc trong nhà bị niêm phong hết, rồi người khác lên làm lễ tuyên thệ, nghiễm nhiên thừa kế chức chánh án, như là ông kia đã chết, đã đem chôn rồi.

ADAM: Ô, ghê thật! Phải đấy! Đúng là ông ta có máu dê, nhưng được cái tốt bụng, ai cũng ưa. Phải nói là cái máu dê của ông ta cũng lạ đời. Nếu quả thật hôm nay ngài thanh tra đã đến Hola thì tôi e rằng ông bạn tội nghiệp ấy chắc đã bị một vố nên thân.

LUMIER: Bác nông dân lại bảo rằng vì chuyện ấy nên quan thanh tra chưa đến đây được. Nhưng, chậm nhất trưa nay thế nào ngài cũng có mặt.

ADAM: Trưa nay à! Được thôi ông bạn ạ. Bây giờ ta lấy tình bạn bè nói chuyện với

nhau. Người ta thường nói tay nọ rửa cho tay kia. Tôi biết ông cũng muốn lên chức chánh án và quả tội! Ông cũng xứng đáng như ai. Nhưng hôm nay, chưa phải lúc ông ạ, hôm nay cờ có đến tay, ông cũng chớ vội cầm.

LUMIER: Tôi mà chánh án! Ông coi tôi là người thế nào mà ăn nói thế.

ADAM: Ông có tài hùng biện và ông cũng như ai đã nghiên cứu nhiều về Xixêrông ở trường Amsterdam. Nhưng hôm nay xin ông hãy tạm dằn tâm. Sau này ông còn có nhiều dịp trổ tài.

LUMIER: Chỗ tình đồng nghiệp với nhau, ông lại nghĩ thế à?

ADAM: Ông cũng biết là ngày xưa, ngài Đêmôxten[1] vĩ đại đã biết im lặng. Lần này ông nên noi gương ngài, và tuy rằng tôi không phải là vua xứ Muxêđoan, nhưng tôi cũng sẽ có cách tỏ rõ lòng biết ơn của mình.

---

(1) Cicéron và Démosthène là những nhà đại hùng biện La Mã và cổ Hy Lạp.

LUMIER: Sao cứ còn ngờ vực nhau mãi vậy! Đã có khi nào tôi...

ADAM: Rồi ông xem, về phần tôi, tôi cũng sẽ noi gương người công dân vĩ đại của thành A-ten. Dĩ nhiên người ta có thể thêu dệt một cách thần tình về những chuyện lấy cung hoặc tiền nong đút lót những ai mà lại hoài công đi hùng biện về những cái nhỏ nhặt ấy?

LUMIER: Vâng, vâng! Đúng thế!

ADAM: Về phần tôi, tôi chẳng có gì đáng chê trách. Tôi chẳng có cóc gì phải sợ! Về tôi, người ta có thể dựng đứng lên trong bóng tối một vài tăm tiếng nào đấy, nhưng đã là bóng tối thì có bao giờ dám thò ra giữa thanh thiên bạch nhật.

LUMIER: Tôi cũng biết thế.

ADAM: Thật tình tôi nghĩ rằng không có lý gì mà một quan tòa lại cứ phải đạo mạo và bệ vệ ngoài những lúc ngồi ở công đường.

LUMIER: Tôi cũng nghĩ thế.

ADAM: Thôi được! Nào ông bạn hãy đi với tôi

đến phòng lục sự để tôi còn thu xếp lại các đống hồ sơ hiện giờ đang chồng chất nhao nhào một cục.

LỚP II

CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC, ANH HẦU[1] RỒI ĐẾN HAI NGƯỜI HẦU GÁI

ANH HẦU: Thưa ông chánh án, Chúa cả phù hộ cho ông! Ngài thanh tra Walter gửi lời chào ông; lát nữa ngài sẽ tới đây.

ADAM: Trời! Ngài ấy đã xong việc ở Hola rồi sao?

ANH HẦU: Vâng, ngài đã đến Huissen.

ADAM: Bớ Lidơ! Bớ Magơritơ!

LUMIER: Bình tĩnh! Bình tĩnh nào!

ADAM: Ông bạn ơi!

LUMIER: Ông hãy gửi lời đáp lễ đã.

ANH HẦU: Và mai chúng tôi lại đi Huissen.

ADAM: Làm sao bây giờ? Mà làm cái gì đây?

---

(1) Của ông thanh tra Walter.

(Ông ta định vớ lấy bộ áo)

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: *(Ra)* Thưa ông gọi con ạ?

LUMIER: Ông định mặc quần chẽn, ông điên rồi sao?

CHỊ HẦU THỨ HAI: Ông gọi con ạ!

LUMIER: Vận bộ lễ phục vào.

ADAM: *(Nhìn xung quanh ông ta)* Ai đấy? Ngài thanh tra à?

LUMIER: Bình tâm lại nào! Đứa hầu gái đấy.

ADAM: Đưa tao cái yếm[1] áo dài cổ cồn đây!

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: Mặc áo gi-lê trước đã.

ADAM: Phải đấy! Cởi áo dài cho tao; nhanh lên!

LUMIER: *(Nói với anh hầu)* – Ngài thanh tra hạ cố đến đây thật là hân hạnh. Ngay từ bây giờ chúng tôi xin sẵn sàng nghênh tiếp ngài. Nhờ anh về trình lại với ngài như vậy.

ADAM: Phải gió! Nói là ông chánh án Adam xin ngài thứ lỗi cho.

---

(1) Miếng vải trắng các pháp quan, giáo sư, giáo sĩ thời ấy đeo trước ngực (tạm dịch là cái yếm).

LUMIER: Thứ lỗi!

ADAM: Đúng, thứ lỗi. Chả biết là ngài đã lên đường chưa?

ANH HẦU: Ngài còn đang ở quán trọ. Xe ngài gẫy, ngài đã cho gọi thợ rèn đến.

ADAM: Được. Anh trình với ngài là tôi gửi lời chào. *(Lão thợ rèn ấy chẳng mau mắn gì đâu)* Tôi xin lỗi ngài, vì hiện giờ tôi đi đứng không vững: Anh xem mặt mũi tôi thế này, khó coi quá. Và mỗi cơn hoảng sợ là tôi cứ như són ra quần. Tôi đang ốm.

LUMIER: Ông đã thật bình tâm chưa? Ngài thanh tra đến đây thật là quý hóa, Anh có làm ơn? ...

ADAM: Khổ quá trời!

LUMIER: Sao?

ADAM: Chết mẹ rồi! Tôi thấy bụng dạ cồn cào như són đến nơi rồi.

LUMIER: Đến thế kia à! Chỉ tổ làm cho người ta thêm nghi.

ADAM: Ma-gơ-ri-tơ! Đồ chết dẫm!

HAI CHỊ HẦU: Chúng con đây mà. Ông cần gì ạ?

ADAM: Nhanh lên! Vào phòng lục sự lấy pho mát, giăm bông, bơ, xúc xích với mấy chai bố ra đây. Nhanh lên! Không phải mày đâu. Con kia! – Phải, mày, đồ nhác đườn Ma-gơ-ri-tơ! Con trời đánh thánh vật. Tao bảo con Lidơ vào phòng lục sự kia mà, đồ ngốc!

(Chị hầu thứ nhất vào).

CHỊ HẦU THỨ HAI: Nói còn để cho người ta hiểu với chứ!

ADAM: Câm mồm! Đi lấy bộ tóc giả ra đây. Bước ngay! Trong thư phòng ấy! Đi, nhanh lên, xéo!

LUMIER: *(Nói với anh hầu)* Chắc rằng cuộc hành trình của quan thanh tra được bình yên vô sự chứ?

ANH HẦU: Hừ! Xe chúng tôi lật xuống một quãng đường trũng.

ADAM: Khổ khổ! Cái bàn chân chợt da này! Không làm sao xỏ giầy vào được!

LUMIER: Lạy chúa! Xe lật à? Can gì không?

ANH HẦU: Chẳng can gì. Ngài chỉ xái tay xoàng. Gãy càng xe.

ADAM: *(Nói riêng)* Giá lão gẫy cổ cho thì hay biết mấy!

LUMIER: Cái tay! Trời! Bác phó rèn đến rồi chứ?

ANH HẦU: Vâng, để sửa càng xe.

LUMIER: Sao?

ADAM: Chắc là ông muốn hỏi đã mời thày thuốc chưa.

LUMIER: Sao?

ANH HẦU: Để sửa càng xe à?

ADAM: Không! Để chữa bàn tay sái.

ANH HẦU: Thôi xin kiếu các vị. Hai ông mãnh này có lẽ phát rồ chắc. *(Anh ta vào).*

LUMIER: Đúng là tôi nghĩ tới bác phó rèn.

ADAM: Ông bạn vạch áo cho người xem lưng rồi.

LUMIER: Sao thế?

ADAM: Ông cứ lúng ta lúng túng.

LUMIER: Sao?

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: *(Vừa ra)* Ôi Lidơ!

ADAM: Mày cầm cái gì đấy?

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: Thưa ông, xúc xích Brunsvvick.

ADAM: Đây là văn tự giám hộ!

LUMIER: Tôi mà lúng túng!

ADAM: Trả lại ngay giấy tờ ấy cho phòng lục sự.

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: Xúc xích mà!

ADAM: Ai nói xúc xích! Tao nói về tờ giấy bọc ngoài kia.

LUMIER: Lại một điều lầm lẫn.

CHỊ HẦU THỨ HAI: *(Vừa ra)* Thưa ông, con không thấy bộ tóc giả trong thư phòng.

ADAM: Sao lại không thấy?

CHỊ HẦU THỨ HAI: Vì... ông...

ADAM: Nói đi! Sao?

CHỊ HẦU THỨ HAI: Tối hôm qua, hồi mười một giờ...

ADAM: Nói đi! Nói đi chứ!

CHỊ HẦU THỨ HAI: Nào! Ông nhớ kỹ lại xem! Ông trở về nhà, đầu trần không đội tóc giả.

ADAM: Tao, tao không đội tóc giả?

CHỊ HẦU THỨ HAI: Đúng thế. Có con Lidơ đây nó làm chứng. Còn bộ tóc giả kia thì đã đưa cho bác thợ sửa tóc.

ADAM: Tao mà lại...

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: Thưa ông quả đúng thế. Lúc ông về ông đi đầu trần. Ông bảo là ông ngã: ông quên rồi sao? Lúc ấy đầu ông đẫm máu, con phải đi rửa cho ông.

ADAM: Con này nói liều thật!

CHỊ HẦU THỨ NHẤT: Nếu con mà có...

ADAM: Liệu thần hồn! Có mồm thì cắp, có nắp thì đậy ... Chỉ toàn nói điêu.

LUMIER: Ông bị thương từ hôm qua?

ADAM: Đâu có, mới hôm nay thôi. Tôi bị thương hôm nay, còn chuyện bộ tóc giả là hôm qua kia. Tôi lấy danh dự mà thề rằng lúc ấy tôi đội bộ tóc giả trên đầu, rắc phấn trắng xóa, nhưng về đến nhà, đãng trí, tôi bỏ mũ ra và nhắc luôn cả tóc giả. Còn con nhóc kia nó sửa cái gì, làm sao tôi biết được! Con chết dấm kia cút đi – về phòng lục sự! *(Chị hầu thứ nhất vào)* Còn mày, Magơritơ! Chạy nhanh đến nhà bác giữ đồ thánh mượn cho tao bộ tóc giả. Báo với bác ấy là sáng nay con

mèo khốn kiếp đã đẻ vào tóc giả của tao, và hiện nay nó chui dưới gậm giường, nhớp nhúc, bẩn thỉu. À! Tôi nhớ ra rồi.

LUMIER: Con mèo thật à? Sao? Ông...

ADAM: Thật quá chứ lị: Năm con mèo con, vàng có đen có lại cả một con trắng tuyền, mấy con đen tôi sẽ thả sông. Của ấy chẳng làm được trò trống gì. Ông có muốn nuôi một con không?

LUMIER: Mèo đẻ trong bộ tóc giả thật à?

ADAM: Vâng, đúng thế! Lúc đi ngủ tôi ngoắc bộ tóc giả vào ghế; ban đêm, tôi đạp phải chiếc ghế, bộ tóc giả rơi xuống.

LUMIER: Thế rồi con mèo ngậm bộ tóc giả vào mồm.

ADAM: Đúng thế!

LUMIER: Rồi nó lấy mồm tha bộ tóc vào gầm giường, đẻ vào đấy chứ gì?

ADAM: Không phải đẻ vào mõm đâu...

LUMIER: Không? Thế bằng cách nào?

ADAM: Con mèo ấy à? Không đâu.

LUMIER: Không! Có lẽ là ông...

ADAM: Tôi! Vào mõm! Có lẽ... Sáng nay, trông thấy nó, tôi đã đạp cho nó một cái vào giữa mõm.

LUMIER: Vâng, vâng! Đúng đấy!

ADAM: Chà , đồ khốn kiếp! Chúng lẹo nhau rồi đẻ đái bừa bãi.

CHỊ HẦU THỨ HAI: *(Cười thầm)* Thế con có phải đi không ạ?

ADAM: Có chứ! Tao nhắn lời hỏi thăm cô em họ Schwargewand vợ bác giữ đồ thánh; Bảo là tao sẽ giữ bộ tóc giả cẩn thận và chiều nay gửi trả tử tế; mày không phải nói thêm thắt gì cả. Rõ chưa?

CHỊ HẦU THỨ HAI: Con xin đi ngay. *(Chị ta vào)*

LỚP III

ADAM VÀ LUMIER

ADAM: Tôi e rằng hôm nay sẽ có chuyện gở đấy, ông bạn Lumier ạ!

LUMIER: Sao ông biết?

ADAM: Tôi cảm thấy mọi việc đều nháo nhào. Hôm nay phiên tòa phải không?

LUMIER: Đúng thế. Các người đi kiện đang chờ ngoài cửa.

ADAM: Tôi nằm mê thấy một người đi kiện túm lấy tôi và lôi tôi ra trước tòa, trong lúc chính tôi đang ngồi xử án và chính tôi đang mắng nhiếc tôi, đang chửi rủa tôi, tự bảo là đồ đểu và cuối cùng tự kết án tù mọt gông.

LUMIER: Sao, ông tự kết tội à?

ADAM: Đúng thế! ... Rồi hai người trong tôi nhập làm một, chạy trốn vào rừng suốt đêm.

LUMIER: Còn bây giờ thì sao? Liệu ông có tin giấc mơ...

ADAM: Mẹ kiếp nó! Nếu không phải là mộng mị thì rồi cũng sẽ có chuyện rắc rối nào đó đang xảy đến cho tôi.

LUMIER: Cứ lo sợ hão huyền! Lúc ngài thanh tra đến ông cứ việc xử kiện đúng khuôn phép như thường lệ như vậy cơn mơ về ông chánh án bị sỉ nhục ấy sẽ không có cơ thành sự thật được.

LỚP IV

CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC, NGÀI THANH TRA WALTER

WALTER: Chào ông chánh án Adam.

ADAM: Ô thưa ngài thanh tra, ngài quá bộ đến đất Huixum này thật quý hóa, quý hóa quá! Lạy chúa! Ai mà có thể ngờ là ngài hạ cố đến thăm; Mới sáng nay lúc tám giờ này dù là trong cơn mơ đi nữa chẳng ai dám ao ước được đặc ân này.

WALTER: Tôi đến cũng hơi đường đột đấy và tôi sẽ sung sướng, sau chuyến kinh lý này, lúc ra về, được các chủ nhân tiễn đưa ân cần. Về phần tôi, tôi mong ông tin rằng tôi đến với nhiều thiện ý. Tòa án tối cao Utrecht muốn cải thiện ngành tư pháp ở nông thôn hiện đang còn nhiều điều khiếm khuyết và cương quyết trừng trị nạn lạm quyền. Tuy nhiên, phận sự tôi hiện nay không phải là nghiêm khắc trừng trị: tôi đến để xem xét không phải để

trừng phạt và nếu tôi thấy hiện tại còn nhiều điều chưa thật hài lòng, tôi cũng sẽ miễn chấp nếu tình thế chưa đến nỗi quá nghiêm trọng.

ADAM: Độ lượng của đại quan thật quả đáng khâm phục; tất nhiên là ngài sẽ thấy đây đó còn những tục lệ có từ đời vua Sac-lơ-canh cần xét lại; nhưng, suy cho kỹ thì xét lại làm gì chứ? Tục ngữ vùng quê tôi có câu: "Con người mỗi ngày một tinh khôn hơn" và mấy ai là không đọc Pufendorff.[1] Mặc dù thế, Huixum chỉ là một mảnh đất nhỏ xíu trên thế gian và trí tuệ ở đây chẳng là bao so với trí tuệ toàn nhân loại. Thưa ngài thanh tra, ngài hãy lấy lòng nhân từ soi dọi vào ngành tư pháp ở Huixum và tôi tin chắc rằng mọi việc sẽ như ý ngài ngay khi ngài chưa quay gót. Tất nhiên là ngay hôm nay mọi việc chưa phải đã được như ý, vì

---

(1) Tác giả và sử gia người Đức sinh năm 1632, dạy Luật ở Heidellery rồi ở Lund và được Đại vương hầu (Grand électeur) vời về Bá linh. Tác phẩm nổi tiếng của ông, đã gây ra một cuộc bút chiến quyết liệt là cuốn "De jure natural et gentium".

chúng tôi chỉ mới biết qua một cách lờ mờ về thâm ý của ngài.

WALTER: Vâng, đúng là chưa chỉ thị được đầy đủ. Nói đúng hơn là quá nhiều chỉ thị, có lẽ cần phải sàng lọc lại.

ADAM: Phải dùng một cái sàng thật lớn, ngài ạ, vì nhiều trầm lắm, nhiều vô kể.

WALTER: Đây có phải là ông lục sự không?

LUMIER: Tôi Lumier, lục sự, kẻ thuộc hạ của đại nhân. Đến lễ Giáng sinh này tôi ở trong ngành tư pháp vừa chẵn chín năm.

ADAM: *(Xách ghế lại)* Mời ngài ngồi.

WALTER: Xin để mặc tôi.

ADAM: Ngài từ Hola đến?

WALTER: Hai dặm đường thôi. Sao ông biết?

ADAM: Người hầu của ngài...

LUMIER: Một nông dân từ Hola đến, đã nói cho chúng tôi biết.

WALTER: Một nông dân?

ADAM: Vâng, Đúng thế.

WALTER: Phải, ở đấy đã xẩy ra một chuyện đáng tiếc làm rối loạn cái bình tĩnh

mà chúng ta cần phải có trong khi thừa hành công vụ. Chắc ông đã biết chuyện rồi chứ?

ADAM: Thưa đại nhân có đúng thế không? Có thật là ông chánh án Pfaul bị giữ ở nhà riêng, đã dại dột đi đến chỗ liều thân? Ông ta đã treo cổ tự vẫn?

WALTER: Vì thế, ông ta càng nặng tội. Những việc do sơ xuất và luộm thuộm gây ra nay mặc nhiên trở thành những vụ hà lạm của công mà công pháp, như ông thừa biết, không dung thứ. Ông có bao nhiêu ngân quỹ nhỉ?

ADAM: Thưa ngài, năm.

WALTER: Sao lại năm? Tôi cứ ngỡ là... Ngân quỹ đầy đủ chứ? ... tôi tưởng là ông chỉ có bốn ngân quỹ.

ADAM: Xin lỗi ngài. Với quỹ quyên tiền giúp dân bị lụt ở sông Ranh...

WALTER: Quỹ giúp dân bị lụt! Nhưng hiện nay làm gì có lụt ở sông Ranh, do đó làm gì có cuộc lạc quyên giúp dân bị lụt. "À, hôm nay các vị có phiên tòa phải không?"

ADAM: Chúng tôi sao ạ?

WALTER: Sao?

LUMIER: Vâng, ngày đầu mỗi tuần lễ.

WALTER: Và đám người tôi trông thấy vừa rồi ở trước cửa có phải là...

ADAM: Chắc thế...

LUMIER: Những người đi thưa kiện họ đang tụ tập ở đấy.

WALTER: Hay lắm. Tôi rất sung sướng được gặp dịp này, các vị ạ. Các vị hãy cho họ vào hầu. Ở công đường. Tôi sẽ xem các việc tiến hành ra sao và chứng kiến các tục lệ về tư pháp ở Huixum; xong đâu đấy, ta sẽ xem xét đến ngân quỹ và phòng lục sự.

ADAM: Xin tuân lệnh. Lính lệ đâu? Haifriedơ!

LỚP V

CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC, CHỊ HẦU THỨ HAI

CHỊ HẦU THỨ HAI: Thưa ông, bà vợ ông gửi đồ thánh gửi lời thăm ông. Bà rất vui lòng cho ông mượn, nhưng...

ADAM: Sao? Không mượn được à?

CHỊ HẦU THỨ HAI: Bà ấy bảo là sáng nay có buổi giảng kinh và ông nhà đã đội đi một bộ; còn bộ kia thì không dùng được và ngay hôm nay bà sẽ đưa đến cho bác thợ sửa tóc.

ADAM: Rõ thật xúi quẩy!

CHỊ HẦU THỨ HAI: Khi nào ông về, bà sẽ cho mang lại ngay bộ tóc giả ông đang đội.

ADAM: Thưa ngài thanh tra, tôi xin lấy danh dự ra thề.

WALTER: Gì thế?

ADAM: Tôi có hai bộ tóc giả, nhưng vì một chuyện rủi ro tôi không còn bộ nào nữa; tôi đã cho đi mượn, nhưng cũng không có nốt; tôi sẽ phải ra công đường với cái đầu hói.

WALTER: Hói!

ADAM: Thưa vâng, lạy Chúa! Và không có bộ tóc giả, tôi rất e ngại cho uy phong đường đường của một vị quan tòa... Hay là tôi cho đi hỏi bác tá điền xem, biết đâu bác ấy...

WALTER: Hỏi bác tá điền! Ở đây không còn ai có thể cho ông mượn bộ tóc giả sao?

ADAM: Đúng là không còn ai nữa.

WALTER: Ông mục sư?

ADAM: Ông mục sư? Cái lão...

WALTER: Hay là ông giáo?

ADAM: Thưa ngài, từ ngày tôi dự vào việc phế bỏ thuế thập phân[1] với cương vị chánh án, tôi không còn trông mong gì ở hai người ấy.

WALTER: Thôi được, ông chánh án! Ông quên mất phiên tòa sao? Hay là ông định đợi cho đến khi nào tóc mọc ra?

ADAM: Nếu ngài cho phép, tôi sẽ cho người đi mượn bác tá điền.

WALTER: Liệu có lâu không?

ADAM: Nửa giờ thôi.

WALTER: Nửa giờ kia à? Cò phiên tòa đã quá nửa giờ thì sao? Xin ông nhanh lên. Ngay hôm nay tôi còn phải đi đến Huissan.

---

(1) Thuế [illegible] tiền thu hoạch nông dân phải nộp cho chúa đất và nhà thờ.

ADAM: Nhanh lên! Vâng, nhưng ...

WALTER: Sao! Ông rắc phấn lên đầu đi.[1] Quái thật, chẳng biết ông đã làm gì với cái bộ tóc giả của ông? Ông xoay xở thế nào đấy, tùy ông. Tôi vội lắm.

ADAM: Thưa vâng.

LÍNH LỆ: *(Ra)* Ông đòi con.

ADAM: Trong khi chờ đợi, xin mời ngài xơi chút gì? Xúc xích Bruns-wich? Hay là một ly rượu dantzig.

WALTER: Cám ơn.

ADAM: Xin ngài thực tình cho đừng khách sáo.

WALTER: Cám ơn, tôi đã bảo là tôi ăn sáng rồi. Ông đừng để mất thì giờ vô ích, cứ mặc tôi; tôi cũng còn phải ghi ít việc vào sổ tay.

ADAM: Xin tùy ngài, Ma-gơ-ri-tơ, đi theo tao.

WALTER: Ông Adam, mặt mũi ông trông đến dễ sợ. Ông ngã sao?

ADAM: Sáng nay, lúc bước chân xuống

---

(1) Một cách trang điểm thời ấy.

giường, tôi bị một cái ngã bằng trời giáng. Thưa ngài thanh tra, vâng, ngã ngay trong phòng này... Thật hồn vía lên mây.

WALTER: Tôi rất ái ngại cho ông. Chắc là không can gì chứ?

ADAM: Tôi cho là không có gì đáng ngại. Dù sao đi nữa cái đó cũng không thể cản trở tôi làm nhiệm vụ chánh án. Xin lỗi ngài...

WALTER: Xin ông cứ tự nhiên!

ADAM: *(Nói với lính lệ)* Anh gọi những người đi kiện vào. Nhanh lên! *(Adam, chị hầu và lính lệ vào).*

LỚP VI

BÀ MARTƠ, EVƠ, VEIT TUMPEUR VÀ RUPRECHT RA, WALTER VÀ LUMIER ĐỨNG PHÍA SAU.

BÀ MARTƠ: Quân đểu cáng, quân đập vỡ bình người ta! Các người sẽ biết tay bà.

VEIT: Bình tĩnh đã nào, bà Martơ. Ở đây mọi việc sẽ được xét xử.

BÀ MARTƠ: Phải đấy! Xét xử! Ông khoác lác vừa chứ! Xử xử chiếc bình vỡ của tôi ấy à! Xét xử xong liệu bình vỡ có lành lại được không? Xét xử thế nào thì xét xử bình vỡ vẫn hoàn bình vỡ! Và cuộc xét xử này chẳng đáng giá một mảnh bình của bà đâu.

VEIT: Nếu bà đủ lý đủ lẽ, tôi sẽ xin hoàn nguyên lại...

BÀ MARTƠ: Mặt ông mà hoàn lại được chiếc bình của tôi! Nếu tôi đủ lý, đủ lẽ thì sẽ hoàn nguyên! Chà! Ông thử để tựa chiếc bình vào cái gờ tường kia mà xem có hoàn nguyên được không? Hoàn nguyên! Một chiếc bình đặt đứng, đặt ngồi, đặt nằm, đều không vững. Thế mà hoàn nguyên!

VEIT: Bà không chịu nghe tôi à? Cứ quặc mồm oang oang lên là thế nào? Nếu chúng tôi có đánh vỡ chiếc bình của bà đi nữa thì bất quá chúng tôi cũng đến đền lại cho bà là cùng chứ gì!

BÀ MARTƠ: Đền cho tôi à! Ông ăn nói dốt như con bò! Quan tòa có phải là thợ đồ gốm

đâu? Dù cho đến các ngài dân biểu có thân hành tới đây, buộc tạp dề lên bụng và rước chiếc bình của tôi ra lò thì họ có thể làm tất cả trừ phi cái việc đền cho tôi! Đền! Đền!

RUPRECHT: Thôi, bố ạ! Bố lại đây với con. Dây với cái nhà bà lắm mồm ấy làm gì! Không phải vì chiếc bình vỡ mà bà ta lo lắng đến thế; chính là vì việc hôn nhân của con gái bà rạn vỡ nên bà định đến đây dùng áp lực hàn gắn lại. Nhưng con thề rằng thà chịu đầy xuống địa ngục còn hơn đi lấy con đĩ ấy làm vợ.

BÀ MARTƠ: Quân ngu đần! Hàn gắn cuộc hôn nhân! Hôn nhân! Phải biết rằng cuộc hôn nhân ấy không đáng giá một cái kim găm, một mảnh bình vỡ của nhà bà đâu! Ví thử cuộc hôn nhân ấy còn nguyên vẹn trước mặt tao, như chiếc bình mới hôm qua còn đặt nguyên trên cửa sổ nhà tao thì tao cũng sẽ nắm lấy quai đập nó vỡ tan trên sọ mày, chứ nhất thiết tao không thèm nghĩ đến chuyện hàn gắn đâu! Nhất thiết không! Không bao giờ hàn gắn!

EVƠ: Ruprecht!

RUPRECHT: Thôi đi, cô!

EVƠ: Anh Ruprecht yêu quý của em

RUPRECHT: Bước đi cho khuất mắt

EVƠ: Em van anh!

RUPRECHT: Cô là một con ...khốn nạn, tôi không muốn nói tệ hơn!

EVƠ: Anh cho em nói nhỏ với anh một tiếng thôi.

RUPRECHT: Không!

EVƠ: Ruprecht, anh sắp ra lính. Biết đâu, kể từ ngày anh vác súng lên vai, em chẳng bao giờ trông thấy anh nữa? Anh nên nhớ rằng đang có giặc và anh sắp ra trận; lẽ nào anh ra đi với một mối hận thù canh cánh bên lòng?

RUPRECHT: Hận thù à! Không! Cầu chúa tránh cho tôi mọi nỗi hận thù và ban phúc lành cho cô. Nếu sau trận mạc tôi có trở về bình an vô sự, thân thể như tượng đồng, sống cho đến lúc răng long đầu bạc ở đất Huixum này trước khi nhắm mắt cũng sẽ bảo cô rằng:

"Cô là con đĩ! Mà rồi cô cũng sẽ công khai nhận điều đó trước tòa".

BÀ MARTƠ: *(Nói với Evơ)* Mẹ đã bảo mà, lại đây con! Con cứ muốn để người ta chửi vào mặt sao? Chồng con phải là thầy cai kia, nhà thầy cai có cái chân gỗ oai vệ, chỉ giơ gậy ra chỉ huy người ta chứ phải đâu như cái ngữ vô danh tiểu tốt kia, chí đến giơ lưng ra cho người ta nện đòn. Nếu ngay hôm nay có thể làm lễ hỏi, làm lễ cưới và làm luôn cả lễ rửa tội nữa mẹ càng hả dạ và mẹ vui lòng để người ta chôn mẹ xuống đất miễn là trước đó mẹ cho thằng ấy một trận cho nó chừa cái thói hung hăng khoác lác dám mần mò đến chiếc bình quý của mẹ.

EVƠ: Con xin mẹ đừng nói đến chiếc bình nữa. Hay là mẹ cho con đi lên tỉnh tìm một bác phó khéo tay có thể gắn lại các mảnh vỡ. Và nếu không thể gắn lại được thì mẹ lấy tiền bỏ ống của con mà mua một chiếc mới. Vì một chiếc bình, dù là bình cổ từ đời vua Hê-rô-

đơ mà gây nên bao nhiêu xích mích và tai vạ!

BÀ MARTƠ: Con chỉ nên nói về những điều mà con biết, Evơ con lại muốn, chủ nhật này, đeo gông vào cổ đến nhà thờ để sám hối hay sao? Thanh danh của con ở như chiếc bình ấy và, trước mắt thiên hạ, nó đã tan vỡ cùng với chiếc bình, tuy trước chúa tiếng tăm của mẹ con ta vẫn nguyên vẹn. Ông chánh án là bác phó mà mẹ cần; thầy đội là chỗ dựa của nhà ta.[1] Quân đểu cáng sẽ chết thiêu nếu cần có ánh lửa để làm sáng tỏ lại thanh danh nhà ta và tráng men lại cho chiếc bình quý!

LỚP VII

ADAM, MẶC ÁO CHÁNH ÁN, ĐẦU TRẦN, CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC

ADAM: *(Nói riêng)* Ôi chà! Con bé Evơ! Quái lạ! Lại cả cái thằng súc sinh Ruprecht

(1) Là cái thớt và dây chân dâng của chúng ta.

nữa! Trời! Nó dắt cả đoàn cả lũ đến! Chả lẽ chúng lại tới đây để tố cao ta trước mặt ta ư?

EVƠ: Mẹ ạ, con van mẹ, mẹ con ta nên ra khỏi căn phòng đầy tai họa này.

ADAM: *(Nói với Lumier)* Ông bạn, cho tôi biết bọn họ muốn gì.

LUMIER: Nào tôi có biết? Nghĩa thì to chuyện đấy, nhưng nào có gì đâu; Toàn chuyện vớ vẩn cả thôi. Thôi như tôi hiểu thì là chuyện một chuyện bình vỡ.

ADAM: Một chiếc bình! Ái chà, thật à? Và ... ai đánh vỡ bình?

LUMIER: Ai đánh vỡ?

ADAM: Vâng, ông bạn ạ, ông có biết ai không?

LUMIER: Tôi biết thế nào được, ông bắt đầu thẩm xét đi, rồi tất biết thôi.

ADAM: *(Nói riêng với Evơ)* Bé Evơ của tôi.

EVƠ: *(Cũng thế)* Thôi ông!

ADAM: Một lời thôi!

EVƠ: Tôi không muốn biết gì cả.

ADAM: Cô đến đây làm gì?

EVƠ: Tôi đã bảo ông là mặc tôi.

ADAM: Bé Evơ, tôi van em! Thế này là thế nào?

EVƠ: Nếu ông không lập tức ... Tôi đã bảo là ông mặc tôi.

ADAM: *(Nói với Lumier)* Này, ông bạn; quả là tôi không thể nào chịu nổi vết thương ở xương ống chân làm tôi buồn nôn; ông thay tôi xét xử, tôi muốn đi nằm một lát.

LUMIER: Đi nằm?... Ông muốn...? Tôi e rằng ông phát điên rồi đấy.

ADAM: Mẹ kiếp! Tôi chịu thôi, phải ra mới được.

LUMIER: Tôi tin chắc là loạn trí rồi. Bác vừa mới vào đây chứ lị? Thôi, cái ông đó chẳng quan hệ gì đến tôi. Ông nói với ngài thanh tra ấy. Có thể là ngài sẽ cho ông rút lui. Tôi chả biết là ông còn cần gì nữa.

ADAM: *(Lại nói với Evơ)* Evơ, tôi van em: vì chúa, em bảo cho tôi biết em tới đây làm gì.

EVƠ: Rồi ông sẽ biết.

ADAM: Có phải chỉ vì chiếc bình mẹ em mang tới kia và ...?

EVƠ: Đúng vì chiếc bình.

ADAM: Không có chuyện gì khác chứ?

EVƠ: Chả có chuyện gì khác.

ADAM: Thật chứ? Đúng thế chứ?

EVƠ: Vâng, đúng thế, thôi! Ông để tôi yên.

ADAM: Tôi khuyên em nên nghe tôi và cẩn thận đấy.

EVƠ: Ông là con người vô liêm sỉ.

ADAM: Trong tờ chứng thực đã có tên tuổi của Ruprecht Tumpel viết chữ to tướng giấy tờ xong xuôi và hiện giờ nằm gọn trọng túi này. Evơ có nghe thấy nó kêu loạc xoạc không? Khoảng một năm nữa, khi nghe tin thằng Ruprecht của em đã bỏ xác ở Batavia vì một chứng sốt rét, sốt vàng da, sốt phát ban, sốt có mùi hôi gì đấy, em có thể đến để nhận giấy này đem về mà cắt mẩu yếm với áo tang.

WALTER: Ông chánh Adam, không nên nói với

đương sự trước khi mở phiên tòa. Ông ngồi xuống và hỏi cung đi.

ADAM: Ngài nói sao? Ngài hạ lệnh thế nào?

WALTER: Tôi hạ lệnh thế nào ấy à? Tôi nhấn mạnh là trước khi xét xử, ông không được nói với người đi kiện những câu chuyện riêng khả nghi. Ông hãy ngồi vào ghế vị trí của ông là ở đấy, chờ ông xét xử công khai.

ADAM: *(Nói riêng)* Ma ám! Tôi không thể làm việc ấy được. Lúc ra về mình nghe thấy có tiếng đổ vỡ.

LUMIER: *(Nói to làm cho Adam giật mình)* Ông chánh án, ông đã?...

ADAM: Tôi? Không! Tôi xin lấy danh dự mà thề! Tôi đã cẩn thận để nó lên trên cao và có họa tôi là con bò...

LUMIER: Sao?

ADAM: Sao!

LUMIER: Tôi muốn hỏi...

ADAM: Ông muốn hỏi là tôi có ...

LUMIER: Tôi muốn hỏi là ông có điếc không. Ngài thanh tra vừa gọi.

ADAM: Tôi tưởng là ... ai gọi?

LUMIER: Ngài thanh tra kìa!

ADAM: *(Nói riêng)* Mẹ kiếp cả ngài ấy! Chỉ có hai trường hợp thôi! Cái gì không chịu oằn xuống thì gẫy. *(Nói to)* Có ngay! Có ngay! Ngài bảo gì ạ? Đã phải bắt đầu xét xử chưa ạ?

ADAM: Xin lỗi ngài! Xin ngài thứ lỗi trong đàn có có gà tôi mua của một người đi Ấn Độ về bị đau lưỡi, tôi phải tọng thức ăn cho nó, nhưng tôi chẳng biết cách do đó tôi chỉ nhờ cô đây bầy vẽ hộ cho. Tôi say mê những việc như thế và thường gọi đàn gà mái của tôi là: các con.

WALTER: Thôi được, ông ngồi vào chỗ cho. Ông hãy gọi bên nguyên và lắng nghe lời khai; còn ông lục sự, ông lập biên bản đi.

ADAM: Ngài muốn chúng tôi xét xử theo thể thức chính quy hay là theo tục lệ Huixum?

WALTER: Đúng luật pháp như thường Huixum, không có gì khác

ADAM: Vâng, vâng, xin tuân lệnh. Ông lục sự, ông sẵn sàng đấy chứ?

LUMIER: Sẵn sàng.

ADAM: Được. Công lý, hãy tiến hành nhiệm vụ! Bà đi kiện kia, tiến lên!

BÀ MARTƠ: Thưa ông chánh án, đầu đuôi thế này ...

ADAM: Bà là ai?

BÀ MARTƠ: Ai à?

ADAM: Vâng.

BÀ MARTƠ: Tôi là ai? ...

ADAM: Bà là ai! Tên tuổi, nghề nghiệp, chỗ ở của bà v.v...

BÀ MARTƠ: Thưa ông chánh án, tôi e rằng ông định đùa.

ADAM: Đùa? Sao! Tôi ngồi ở đây là thay mặt cho pháp luật và pháp luật cần phải biết là ai, bà Martơ!

LUMIER: *(Nói khẽ)* Đừng nói vớ vẩn như thế nữa.

BÀ MARTƠ: Cứ ngày chủ nhật, khi đến sở đất cho làm rẻ là thế nào ông cũng chõ mũi vào cửa sổ nhà tôi.

WALTER: Ông có biết bà này không?

ADAM: Thưa ngài, bà ta ở gần đây, nếu đi theo đường mòn thì ngay ở chỗ ngoặt đầu tiên. Bà ta góa chồng, chồng bà trước kia là người canh gác lâu đài, nay bà ta làm nghề đỡ đẻ; một người thật thà và tiếng tăm tốt.

WALTER: Ông chánh án, nếu ông biết tường tận như thế thì những câu hỏi vừa rồi là thừa. Trong biên bản, chỉ cần ghi tên và chú bên cạnh: tòa biết rõ bà này.

ADAM: Được quá! Ngài không câu nệ hình thức lắm *(Nói với Lumier)*. Ông hãy làm theo lời ngài dạy.

WALTER: Bây giờ ông hãy hỏi về mục đích việc thưa kiện.

ADAM: Bây giờ tôi phải...

WALTER: Vâng, thẩm vấn về mục đích.[1]

ADAM Xin lỗi ngài, lại là một chiếc bình.

WALTER - Ông bảo lại là... là thế nào?

ADAM - Một chiếc bình chỉ là một chiếc bình.

---

(1) Bản Pháp văn: objet, vừa có nghĩa là mục đích, vừa có nghĩa là đồ dùng, đồ trang trí...

Viết đi một chiếc bình và ghi bên cạnh: tòa biết rõ.

LUMIER: - Thưa ông chánh án, tôi nghĩ rằng ông sắp...

ADAM: Tôi bảo thế nào ông cứ việc viết thế. Có đúng là một chiếc bình không, bà Martơ?

BÀ MARTO: Vâng, chiếc bình này.

ADAM: Ông nghe đấy, tôi có nói sai đâu.

BÀ MARTO: Chiếc bình vỡ...

ADAM: *(Nói với Lumier)* – Nhận xét không cần thiết!

LUMIER: Xin lỗi ông!

ADAM: Và ai đánh vỡ bình? Chắc là thằng vô lại kia phải không?

BÀ MARTƠ: Vâng, chính thằng vô lại kia!

ADAM: *(Nói riêng)* – Thế là đủ cho ta rồi.

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, không phải tôi.

ADAM: *(Nói riêng)* – Từ phút này mình phải hết sức thận trọng mới được.

RUPRECHT: Bà ấy nói điêu, tôi xin thề!

ADAM: Câm mồm, quân hỗn xược! Chóng

chảy rồi mày cũng phải đeo gông vào cổ. Ông lục sự, ông ghi là một chiếc bình, như tôi đã báo và ghi cả tên đứa đánh vỡ bình. Như thế là việc này sẽ xử xong tức khắc.

WALTER: Khoan đã! Ông chánh án, cách xét xử ấy quá thô bạo đấy.

ADAM: Sao?

WALTER: Ông nên theo đúng thủ tục...

ADAM: Không cần thiết. Ngài cũng không nệ hình thức kia mà.

WALTER: Thưa ông chánh án, nếu ông không biết cách thẩm vấn thì đây không phải là nơi để dạy cho ông điều đó. Nhược bằng ông không biết cách nào khác để xét xử thì xin ông hãy rút lui; có thể là ông lục sự biết làm việc đó.

ADAM: Xin lỗi ngài! Tôi xét xử theo đúng tục lệ ở Huixem; ngài đã chỉ thị cho tôi làm như vậy.

WALTER: Tôi mà lại...

ADAM: Tôi xin lấy danh dự mà thề.

WALTER: Tôi bảo ông xét xử theo luật pháp; và

tôi tưởng rằng luật pháp thì bất kỳ ở Huixem hay ở các địa phương khác đâu cũng thế cả.

ADAM: Tôn trân trọng xin ngài thứ lỗi. Nếu ngài cho phép nói, ở đây chúng tôi có những luật lệ riêng cho làng Huixem: tôi phải công nhận rằng những luật lệ ấy không ghi thành văn bản, nhưng được truyền tụng lâu đời và không thể bàn cãi được. Tôi có thể cam đoan với ngài rằng, trong ngày hôm nay là đã theo đúng quy tắc, không chệch một ly. Tuy thế tôi cũng biết cả phương pháp xét xử như ở các địa phương khác trong vương quốc. Ngài có muốn tôi chứng minh điều ấy không? Xin ngài cứ ra lệnh! Tôi có thể xét xử theo cách này hay cách kia.

WALTER: Ông chánh án, ông gây cho tôi một ấn tượng không tốt về ông. Thôi, được! Ông hãy làm lại từ đầu.

ADAM: Được lắm. Xin ngài lưu ý. Ngài sẽ được hài lòng. Bà Martơ Run, khai đi.

BÀ MARTƠ: Ông thừa biết là tôi đâu đơn kiện về

chuyện chiếc bình này. Nhưng, trước khi trình bày sự việc xảy ra, ông cho phép tôi nói rõ về chiếc bình trước đây đối với tôi như thế nào.

ADAM: Bà cứ nói.

BÀ MARTƠ: Thưa quý vị, quý vị có trông thấy chiếc bình không?

ADAM: Ôi chao! Có chúng tôi có thấy rõ.

BÀ MARƠ: Xin lỗi! Các ông chẳng thấy gì đâu. Các ông chỉ thấy những mảnh vỡ thôi! Chiếc bình đẹp nhất đời đã vỡ tan rồi. Đây, ở chỗ mà các ông chỉ còn trông thấy một lỗ thủng thôi, trước đây có hình chạm trổ lễ trao tặng các tỉnh liên kết cho vua Philip nước Tây Ban Nha. Hoàng đế Saclơ-Canh mặc đại triều phục, đứng ở đây, nay chỉ còn lại hai cẳng. Vua Philip quỳ ở chỗ này để tiếp nhận vương miện. Trên chiếc bình, ông ta quỳ mẹp đít sát đất; chiếc bình thủng đúng ngay chỗ ấy. Còn chỗ này, là hai cô em gái họ của ông ta, hoàng hậu nước Pháp và hoàng hậu Hungari, bồi hồi đang lau nước mắt.

Khi còn lành, người ta trông thấy một bà đưa khăn tay lên mắt, tưởng như bà ta khóc cho thân phận của bà. Còn đây, trong đám tuỳ giá, lẽ ra có Philipber, mà trước kia tiên đế đã lấy thân đỡ đòn cho ông ta, đứng tỳ vào thanh kiếm, nhưng bây giờ cũng như Mac Ximiliêng ông ta đã bị đánh gục rồi. Quân đều giả! Còn thanh kiếm thì vỡ tan từng mảnh. Tại đây, ngay giữa, trước kia người ta thấy rõ ngài tổng giám mục địa phận Arax đội mũ hành lễ; ông ấy thì hoàn toàn quỷ tha ma bắt đi rồi. Chỉ còn lại cái bóng nằm sóng sượt trên nền gạch, ở kia, trong cùng trước đây quân hộ vệ đứng vòng tròn sát nhau, tay cầm thương, kích. Ô kia nữa, người ta thấy những ngôi nhà ở quảng trường khu chợ, tại Bôruyoxen; còn có cả một người tò mò đang nhìn qua cửa sổ: thật tình tôi chẳng biết giờ đây người ấy còn nhìn thấy quái gì.

ADAM: Bà Martơ, nếu bản hiệp ước ấy không liên quan gì đến việc này thì xin miễn

nêu ra đây, xin miễn cả những tai hoạ do hiệp ước gây nên. Chúng tôi chỉ cần cứu xét về cái vết thủng, chứ không cần biết lễ trao tặng đất đai chạm trổ trên bình.

BÀ MARTƠ: Xin lỗi! Vẻ đẹp của chiếc bình cũng rất quan trọng. Chính bác phó nồi Sindêrio đã chiếm được chiếc bình trong trận Orangiơ mang quân cướp bể xâm chiếm Brien. Một người Tây Ban Nha sau khi rót rượu vang đầy bình, vừa nâng bình lên kề miệng thì Sindêrio, ở sau lưng, nện gã chết tươi, cướp lấy chiếc bình, dốc hết rượu xách chạy một mạch.

ADAM: Đúng là tên cướp bể!

BÀ MARTƠ: Sau đến bác Fuốctơgô, làm nghề đào huyệt, thừa hưởng chiếc bình. Con người điều độ ấy chỉ uống rượu với chiếc bình ấy có ba lần, mà lại uống rượu vang pha nước lã! Lần thứ nhất, hồi sáu mươi tuổi, khi bác lấy vợ; lần thứ hai, ba năm sau, khi bà vợ sinh hạ đứa con đầu lòng; tiếp đấy bà ta lại

sinh thêm mười lăm đứa nữa, rồi bà chết, lúc ấy bác uống lần thứ ba và là lần cuối cùng.

ADAM: Cũng khớ đấy.

BÀ MARTƠ: Rồi sau chiếc bình rơi vào tay bác Zasé, phó may ở Tialơmông. Chính bác đã thuật lại cho ông nhà tôi, khi còn sinh thời, điều mà tôi sẽ nói để các vị rõ. Lúc quân Pháp đang cướp phá trong thành phố, Zasé quẳng qua cửa sổ chiếc bình và tất cả đồ đạc, rồi bác nhảy theo, nhưng,vì quá vụng về, bác ngã gẫy cổ, còn chiếc bình đất, chiếc bình bằng đất thổ thì rơi đứng sựng không một tý sứt mẻ.

ADAM: Bà Martơ Run, tôi xin bà nói thẳng vào đề cho, nói thẳng vào đề.

BÀ MARTƠ: Sau đó, trong trận hỏa tai năm bảy mươi, ông nhà tôi (*cầu chúa cứu lấy linh hồn ông tôi*) đã có chiếc bình rồi...

ADAM: Khổ lắm trời! Liệu bà còn nói dài giòng văn tự đến đâu kia?

BÀ MARTƠ: Thưa ông chánh án, nếu tôi không

được nói thì chả việc gì tôi lại dẫn xác tới đây; tôi sẽ đi hầu cửa quan nào mà người ta chịu nghe tôi.

WALTER: Bà Martơ, bà có quyền nói; nhưng bà không nên nói đến những chuyện chẳng liên quan gì đến việc thưa kiện của bà. Nếu bà chỉ nói là chiếc bình ấy đối với bà quý giá thế nào chúng tôi cũng đủ hiểu để xét xử.

BÀ MARTƠ: Đủ hay không để xét xử, tôi chẳng biết và không cần biết. Nhưng tôi chỉ biết là đi kiện thì phải được nói hết những điều tôi cần nói.

WALTER: Được, được rồi! cứ kể nốt đi! Rồi chiếc bình ra sao? Trong trận hỏa tai năm bảy mươi chiếc bình đã bị gì? Liệu chúng tôi có thể biết được không? Thế nào?

BÀ MARTƠ: Chiếc bình bị gì à? Thưa các vị, chả sao cả, đúng là chiếc bình chả sao cả. Nó vẫn nguyên vẹn giữa ngọn lửa và sáng hôm sau, tôi moi nó ra từ đống tro tàn nó vẫn tinh khôi, nước men bóng loáng hệt như mới lấy ở lò ra.

WALTER: Được lắm rồi. Thế là chúng tôi đã biết rõ về chiếc bình; chúng tôi biết chiếc bình đã bị những gì và không bị những gì. Bây giờ bà còn muốn nói gì nữa không?

BÀ MARTƠ: Thế thì nào! Bây giờ các ông thử trông lại chiếc bình, sứt vỡ như thế, vẫn còn giá trị hơn bất cứ chiếc bình nào khác, chiếc bình xứng đáng với cái miệng của một tiểu thư con nhà qúy phái, xứng đáng với cả cặp môi công chúa kế vị, chiếc bình ấy, bẩm hai quan lớn... chính cái thằng vô lại kia đã đập vỡ của tôi.

ADAM: Ai?

BÀ MARTƠ: Chính nó, Ruprecht!

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, đấy là điều bịa đặt.

ADAM: Còn anh, anh im mồm cho đến khi nào người ta hỏi đến anh *(nói với Lumier)*, ông đã ghi vào biên bản chưa?

LUMIER: Rồi!

ADAM: Bà Martơ, bà kể đầu đuôi cho chúng tôi nghe.

BÀ MARTƠ: Hôm qua, vào lúc mười một giờ

ADAM: Bà bảo là mấy giờ?

BÀ MARTƠ: Mười một giờ

ADAM: Buổi sáng chứ?

BÀ MARTƠ: Không phải, tôi xin lỗi các ông! Ban đêm. Lúc ấy tôi đã lên giường nằm, định tắt đèn đi ngủ thì tôi nghe thấy tiếng đàn ông cãi cọ làm tôi hoảng vía; những tiếng ấy từ buồng con gái tôi vọng lại -- căn buồng này cách buồng tôi một quãng tưởng chừng như có giặc đến nhà. Tôi hấp tấp bước vội xuống cầu thang, và thấy cửa buồng con tôi đã bị phá và tôi thắp đèn lên thì tôi thấy gì? Thưa ông chánh án, tôi thấy gì? Tôi thấy chiếc bình vỡ tung toé khắp buồng – mỗi góc một mảnh – con bé thì đang đứng băn xoăn bó xó; còn nó, cái thằng chết giẫm kia thì đứng sững sờ trước mặt tôi, như điên như cuồng.

ADAM: Ối trời ơi!

BÀ MARTƠ: Sao?

ADAM. Đúng thế chứ, bà Martơ?

BÀ MARTƠ: Đúng thế. Rồi, trong cơn tam bành nổi lên tôi như là mọc thêm ba đầu sáu tay, thêm nanh thêm vuốt: tôi mới truyền cho thằng đốn mạt kia bảo cho tôi biết đêm hôm khuya khoắt hắn đến nhà tôi để làm gì, tại sao hắn lại giận dữ đập vỡ bình, vỡ lọ trong nhà tôi. Các vị thử đoán xem hắn trả lời với tôi thế nào? Cái thằng hỗn xược, cái thằng mất dạy mà ngày nào nó chưa bị voi giầy ngựa xé[1] là tôi còn mất ăn mất ngủ! Hắn bảo là một kẻ khác đã đập vỡ bình... các ông nghe đấy, một kẻ khác, một người đã bỏ chạy lúc nó vừa vào đến nơi; nói đến đấy, có chửi rủa con bé lấp mặt lấp mũi.

ADAM: Lý lẽ chẳng vững tý nào. Rồi sao?

BÀ MARTƠ: Nghe thế, tôi mới liếc mắt có ý hỏi dò con bé nhà tôi; nó đứng im, mặt tái mét như người sắp chết.

EVƠ: Tôi hỏi. Nó ngồi xuống. Có phải một người khác không? Tôi hỏi lại nó. Nó có thể có thánh Jôdep và bà Maria:

"Mẹ mà có thể nghi cho con như thế sao! – Thế thì ai? Nói đi – Còn ai khác nữa? nó nói". Và nó thề sống thề chết rằng chính thằng ấy...

EVƠ: Thề? Con đã thề gì nào? Chẳng thề gì cả!

BÀ MARTƠ: Evơ!

EVƠ: Về điều này, rõ ràng là mẹ bịa đặt.

RUPRECHT: Các ông nghe thấy chưa?

ADAM: Đồ chó má, im đi! Có lẽ phải thụi vào mõm mày mới im sao? Lát nữa sẽ đến lượt mày nói.

BÀ MARTƠ: Không phải mày đã...

EVƠ: Không đâu mẹ ạ. Mẹ nói sai sự thật. Con rất khổ tâm, nhưng con phải nói trắng ra rằng con không hề thề gì cả, không thề gì cả.

ADAM: Nên biết điều một chút, các con.

LUMIER: Thật chuyện lạ lùng...

BÀ MARTƠ: Sao? Mày không thề gì cả à? Mày không thề có Đức mẹ Maria và thánh Jôdep làm chứng cho mày!

EVƠ: Không, con thề là không! Không có!

Bây giờ con thề thế đây: có Maria và Jôdep chứng giám cho con, mẹ ạ.

ADAM: Khoan! các người, khoan! Bà Martơ, bà làm gì vậy? Tại sao bà làm cho cô bé cuống lên thế? Cứ để cho cô ấy suy nghĩ, cô ấy sẽ bình tĩnh nhớ lại việc đã xảy ra - Tôi nói: "Việc đã xảy ra và việc có thể xảy ra nếu cô ấy không chịu nói ra. Hôm nay cô sẽ nói đúng như hôm qua dù có thể hay không thể. Còn chuyện Maria và Jôdep thì đừng xen vào việc này.

WANTER: Không được, ông chánh án ạ không được! Sao ông lại khuyên hai bên lung tung như vậy?

BÀ MARTƠ: Nếu con khốn kiếp, con vô lại kia dám nói trước mặt tôi là người ấy không phải là Ruprecht thì... tôi không muốn rủa độc. Nhưng thưa ông chánh án, nếu tôi không quả quyết được rằng nó đã thề, tôi có thể thề trước Mari và Jôdep rằng nó đã nói đúng như thế.

ADAM: Bây giờ, chắc là cô ấy không muốn...

WALTER: Ông chánh án!

ADAM: Xin lỗi! Ngài bảo gì ạ? Có phải thế không, cô em?

BÀ MARTƠ: Nói đi con! Có phải là hôm qua con đã nói với mẹ như thế không?

EVƠ: Nào con có chối cãi lời con đã nói đâu?

ADAM: Đấy! Các người nghe rõ chứ?

RUPRECHT: Con đốn mạt!

ADAM: Viết biên bản

VEIT: *(Nói với Evơ)* – Này! Không xấu hổ à?

WALTER: Ông chánh án, tôi cũng chưa biết là tôi nên nghĩ thế nào về cách thẩm vấn của ông. Ông buộc tội anh chàng tội nghiệp kia chặt chẽ đến nỗi người ta có cảm tưởng rằng chính ông đó đập vỡ chiếc bình và ông tìm cách để đổ tất cả tội vạ lên đầu anh ta. Ông lục sự, ông chỉ ghi vào biên bản lời khai của cô kia về những câu cô ta nói hôm qua, không ghi gì về sự việc. Đã đến lượt cô ấy cung khai chưa?

ADAM: Tôi xin thề có thần linh sở dĩ chưa đến lượt cô ta là vì, trong những việc như thế, con người thường dễ sai lầm. Xin

ngài thứ lỗi cho. Tôi phải hỏi cung ai trước? Bị can chăng? Tôi xin lấy danh dự thề rằng tôi sẵn sàng tuân theo lời ngài chỉ giáo.

WALTER: Thiện chí ấy thật đáng quý hóa! Phải, ông hỏi bị can đi! Hỏi đi, hỏi cho xong đi; xin ông hỏi đi, đây là vụ án cuối cùng mà ông thẩm vấn.

ADAM: Cuối cùng à? Sao? Ừ? Đúng đấy, bị can... Ông chánh án già, ông nghĩ lẩn thẩn gì vậy? Quỷ bắt con gà đau lưỡi đi! Sao mày không chết dịch ở Ấn Độ đi cho rảnh kiếp, cứ làm tao phải bận óc về cái món cám trộn mì ấy.

WALTER: Bận óc về cái gì? Món cám nào?

ADAM: Món cám mà nếu ngài cho phép tôi sẽ cho con gà ăn. Nếu con ôn vật ấy không chịu nuốt những viên ấy thì, có trời biết, tôi chẳng hiểu rồi nó sẽ ra sao!

WALTER: Trời! Ông xét xử đi chứ!

ADAM: Bị can, lại đây.

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, có tôi đây. Ruprecht, con tá điền Veit, ở Huixum.

ADAM: Anh đã nghe bà Martơ tố cáo anh trước tòa rồi chứ?

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, có ạ.

ADAM: Liệu anh có viện được lý lẽ gì để chống lại không? Sao? Anh có thừa nhận những điều ấy không hay là anh dám ngoan cố cãi liều.

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, liệu tôi có lý lẽ gì để chống lại ư? Hử, nếu ông cho phép, tôi xin nói là trong tất cả các điều ấy chẳng có điều nào đúng sự thật.

ADAM: Ái chà! Và anh cho là anh có thể chứng minh điều đó?

RUPRECHT: Nhất định thế.

ADAM: Bà Martơ đã... Bà Martơ, bà cứ bình tĩnh. Rồi ta sẽ thấy rõ.

WALTER: Ông chánh án, bà Martơ liên quan gì đến ông?

ADAM: Liên quan gì?... Trời! Là một người có đạo, tôi tưởng rằng tôi phải...

WALTER: *(Nói với Ruprecht)* Anh muốn khai gì cứ việc khai đi *(Nói với Lumier)*. Ông lục sự, ông có biết cách xét xử một vụ kiện không?

ADAM: Sao ạ?

LUMIER: Tôi có biết cách...? Trời, vâng, nếu ngài...

ADAM: Sao? Cứ đứng giương mắt ra à? Anh muốn nói gì? Xem kìa! Trông con lừa ấy đần độn như con bò thế kia! Anh muốn nói gì nào?

RUPRECHT: Tôi muốn nói gì ư?

WALTER: Phải, bây giờ đến lượt anh kể lại sự việc.

RUPRECHT: Nào người ta có để cho tôi nói!

WALTER: Ông chánh án, đúng là không thể dung thứ được.

RUPRECHT: Lúc bấy giờ, vào khoảng mười giờ đêm, một đêm tháng giêng nóng nực như tháng năm, tôi nói với bố tôi: "Bố ạ, con muốn lại đằng nhà Evơ một lát", vì tôi muốn lấy cô ta. Cô ta là một cô gái nhanh nhẹn, tôi đã gặp cô trong mùa gặt; cô ta làm lụng khéo tay, đập lúa lanh thoan thoắt. Một hôm tôi hỏi cô: "Em có ưng không? Và cô đã đáp lại": "Úi chà! Anh tán hươu tán vượn gì vậy!" Nhưng sau đó cô đã bằng lòng ưng thuận.

ADAM: Anh cứ nói việc của anh thôi! Tán hươu tán vượn sao! Tôi nói em có ưng không? Cô ta bảo rằng ưng.

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, tôi xin lấy danh dự thề là đúng như vậy.

WALTER: Rồi sao, rồi sao nữa?

RUPRECHT: Vâng, vâng! Để tôi nói tiếp. Tôi nói với bố tôi: "Bố nghe rồi chứ? Bố cho phép chứ? Chúng con chỉ nói chuyện một lát bên cửa sổ. Bố tôi nói: "Được! Chạy đi. Có thật là mày sẽ đứng ở ngoài không đã? Vâng, tôi nói, con xin thề. Được, bố tôi nói, chạy đi và đúng mười một giờ phải về đấy".

ADAM: Anh nói vâng vâng, nhưng anh cứ tán hươu tán vượn. Thôi được anh đã nói hết chưa?

RUPRECHT: "Vâng, tôi nói, con xin làm đúng!" Và tôi đội mũ ra đi. Tôi định đi theo con đường mòn: nhưng tôi phải quay về làng vì nước ở con suối lên to. Bực quá, tôi tự nhủ: đen quá, Ruprecht ạ. Cổng vườn nhà bà Martơ sẽ đóng chặt vì cô bé chỉ để ngỏ cửa đến mười giờ:

quá giờ ấy, nếu tôi chưa đến, tức là tôi không đến.

ADAM: Quả là có tư cách!

WALTER: Sau đấy?

RUPRECHT: Sau đấy à? Tôi đang đi gần đến nhà bà Martơ theo con đường hai bên trồng cây bồ đề, dưới cái vòm lá rậm rạp tối om như trong nhà thờ Utrecht, thì tôi nghe thấy cổng vườn kẹt mở. May quá! tôi tự nhủ, Evơ đang còn thức! Và tôi vui vẻ nhìn về phía tai tôi nghe thấy tiếng động. Nhưng mắt tôi chẳng trông thấy gì cả: mắt mù sao? Tôi tự nhủ và tôi càng ráng nhìn.

- Lạ thật! mắt tôi lừa dối tôi chăng? Sao tôi lại trông thấy...? Tôi nhìn kỹ hơn. Nhưng không, mắt tôi quả không lừa dối tôi thật: đúng là Evơ, tôi nhìn thấy rõ giải yếm trên ngực cô ta và có một người đàn ông nữa đứng kề bên.

ADAM: Úi chà! Một người đàn ông! Vậy thì, thưa ông bẻm mép, người ấy là ai?

RUPRECHT: Ai? Có thần linh chứng giám, ông hỏi một điều...

ADAM:	Được! Tôi nghĩ rằng không thể treo cổ một người mà chẳng ai bắt được quả tang.
WALTER:	Anh cứ tiếp tục khai cho hết. Ông chánh án, ông để cho anh ta nói chứ, sao ông cứ ngắt lời anh ta?
RUPRECHT:	Tôi không thể thề chắc một câu được, nhưng trong một đêm tối om như vậy thì nhà tranh cũng như nhà ngói[1]. Cần phải nói cho ông biết là anh thợ vá giầy Lơbơret, mới được phóng thích, nhòm ngó cô ta từ lâu. Mùa thu vừa rồi, đã có lần tôi nói với cô ta: "Này Evơ, cái thằng vô lại thường rình mò quanh nhà em, anh không ưng đâu nhé. Em phải bảo nó đừng đụng đến em, nếu không anh sẽ nện cho nó một trận nên thân". Cô ta bảo: "Em nghĩ là anh định gây chuyện với em". Tuy nhiên cô ta cũng đã bảo nó thế nào ấy, tôi không rõ, bảo mập mờ, nửa nạc nửa mỡ, liền đấy, tôi đã tống cổ Lơbơret ra khỏi nhà.

(1) Nguyên văn: Con mèo nào chẳng xám xỉ.

ADAM: À! Thằng ngốc ấy đúng là Lơbơret?

RUPRECHT: Vâng, đúng là Lơbơret.

ADAM: Được. Đích danh thủ phạm đây rồi. Sự việc sắp sáng tỏ. Ông lục sự, ông ghi vào biên bản chưa?

LUMIER: Thưa ông chánh án, tôi đã ghi đầy đủ cả.

ADAM: Ruprecht, bây giờ con khai tiếp đi.

RUPRECHT: Tôi thường ra về lúc mười giờ, nay bắt gặp đôi ấy lúc mười một giờ, điều ấy làm cho tôi sáng mắt ra. Và tôi tự nhủ: coi chừng! Ruprecht! May là chưa đến nỗi chậm quá. Gạc hươu chưa mọc trên đầu mày, nhưng mà cũng phải cẩn thận sờ lên trán xem có cái đầu sừng non nào nhú lên không – Và tôi rón rén bước qua cổng vườn, nấp vào một bụi thủy tùng rậm rạp, rồi, thưa ông chánh án, tôi nghe thấy tiếng rì rầm, đùa nghịch, thoáng thấy người ta giằng co nhau, kẻ lôi đi, người kéo lại.

EVƠ: Chà! Đồ ác khẩu! Anh không biết ngượng mồm à?

BÀ MARTƠ: Được, quân vô lại lúc nào tay đôi với nhau mày sẽ biết mặt bà. À! Mà mày chưa biết nanh vuốt của tay già này! Được rồi mày sẽ được nếm thử.

RUPRECHT: Họ giằng co như thế khoảng một khắc đồng hồ. Rồi họ còn làm gì nữa! Tôi tự nhủ. Hôm nay chưa phải lễ cưới mà. Tôi suy nghĩ chưa dứt thì, thoáng cái, họ đã biến vào trong nhà, không kịp để cho ông mục sư đến làm lễ cho họ.

EVƠ: Ta về thôi, mẹ ạ, muốn ra sao thì ra.

ADAM: Cô bé bẻm mép kia, im đi! Tôi khuyên cô điều ấy. Nếu không tai họa sẽ giáng xuống đầu cô đấy. Cô đợi khi nào tôi hỏi cô hẵng nói.

WALTER: Trời! Kỳ quặc thật!

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, lúc ấy tôi thấy nóng mắt lên. Trong người ngột ngạt quá! Khuy áo của tôi bung ra: đúng là thiếu không khí! Tôi cởi phăng áo Gilê ra: khó thở quá! Tôi tự nhủ. Và tôi chạy xông vào nhà vừa chửi ầm lên; tôi xô cửa, nhưng cửa chốt chặt, tôi đạp phăng cửa ra!

ADAM: Chà! Quân đểu cáng!

RUPRECHT: Và đúng lúc cánh cửa tung ra đánh sầm thì trong phòng chiếc bình rơi từ trên bệ cao xuống, và hấp! Lanh như chớp, một bóng người nhảy qua cửa sổ. Tôi trông thấy rõ tà áo bay lên.

ADAM: Có đúng là Lơbơret không?

RUPRECHT: Còn ai vào đấy? Thưa ông chánh án. Cô ả đang còn đứng đấy, tôi đẩy cổ cô ta ra và chạy lại cửa sổ; tôi thấy tên kia còn lủng lẳng ở cọc dàn nho, chỗ nho leo đến tận mái nhà; sẵn cái then còn cầm trong tay lúc phá cửa, tôi giở đầu then bằng sắt nện một chày nên thân vào giữa sọ hắn, lúc hắn đang còn ở trong tầm tay.

ADAM: Đúng là cái then cửa?

RUPRECHT: Gì ạ?

ADAM: Có thể là...

RUPRECHT: Vâng, đúng là cái then cửa...

ADAM: Vì vậy mà...

LUMIER: Có lẽ ông tưởng là một thanh kiếm?

ADAM: Một thanh kiếm? Sao thế?

RUPRECHT: Một thanh kiếm!

LUMIER: Ôi chao! Người ta có thể lầm. Cái then cửa rất giống thanh kiếm.

ADAM: Tôi tưởng...

LUMIER: Nếu tôi không lầm, thưa ông chánh án, cái cán then.

ADAM: Cán then?

RUPRECHT: Cán à! Không phải cán then mà là đầu then.

ADAM: Đầu then?

LUMIER: Ô! Lạ nhỉ!

RUPRECHT: Phải nhận rằng cán then cũng bằng chỉ như là cán kiếm.

ADAM: Phải, như là cán kiếm.

LUMIER: Thôi được; như là cán kiếm. Dù sao đó cũng là một thứ khí giới khá hiểm độc, đúng thế!

WALTER: Nào! Các ông xét xử đi chứ.

ADAM: Những chuyện phiếm ấy chả bổ ích gì, ông lục sự ạ *(Nói với Ruprecht)*. Còn anh, khai nốt đi.

RUPRECHT: Đến đấy, tên kia ngã nhào xuống: tôi định tâm quay về thì thấy nó vội vàng

nhỏm dậy trong bóng tối. Tôi nghĩ: "À! mày còn sống!" và tôi trèo lên cửa sổ định nện cho nó hết đường tẩu thoát thì, bất thình lình, vừa lúc tôi lấy đà nhảy xuống, một nắm cát to vút thẳng vào mắt tôi như mưa đá; rồi người, vật, trời đất, tất cả tối sầm lại, biến mất như tụt vào bị.

ADAM: Chà! Ghê thật! Vậy ai đã làm thế?

RUPRECHT: Ai? Lơbơret chứ ai.

ADAM: Quân khốn kiếp!

RUPRECHT: Tôi xin lấy danh dự mà thề, đúng là nó...

ADAM: Còn ai vào đấy nữa.

RUPRECHT: Như một cơn lốc quật tôi xuống từ một tảng đá cao mười sải, tôi ngã từ cửa sổ vào trong buồng mạnh đến nỗi tưởng như sập cả sàn nhà. Tuy thế tôi không gãy gổ, không gãy lưng, không gãy xương sườn, không gãy gì cả; Nhưng tôi không trị được thằng vô lại. Tôi ngồi xuống dụi mắt. Evơ chạy đến và kêu lên: "Ối trời! Lạy chúa! Ruprecht! Anh làm sao thế này!".

Điên tiết, tôi co chân đạp vào cô một cái, nhưng may sao, mắt mù tôi không đá trúng.

ADAM: Vẫn tại cái nắm cát ấy chứ?

RUPRECHT: Vâng, đúng thế.

ADAM: Thật đích đáng!

RUPRECHT: Lúc tỉnh lại, vì chả muốn đánh cho nhớp tay, tôi chửi cô một trận, bảo cô là đồ mạt kiếp, không oan chút nào. Tuy thế nước mắt tôi trào ra, làm tôi nghẹn lời; lúc bà Martơ bước vào buồng, giơ đèn lên, tôi trông thấy cô bé ngày thương vẫn nhênh nhang thế mà nay đứng run cầm cập đến tội nghiệp. Thấy thế tôi tự nhủ: mù thì đã sao nào? Tôi có thể cho mẹ nó hai con người để người ta chơi bi.

EVƠ: Chả đáng giá gì đâu, cái tên vô lại xấu xa...

ADAM: Im ngay!

RUPRECHT: Sau ra sao các ông biết rồi.

ADAM: Thế nào là biết rồi, nói tiếp đi.

RUPRECHT: Sau đó, bà Martơ bước vào, giận trào bọt mép, rồi đến báo láng giềng Ralf

và bác hàng xóm Hinz; và cô em họ Xuydan, cô em họ Liđơ; rồi đến chị hầu. đầy tớ, cả chó cả mèo đến thật là to chuyện! Bà Martơ hỏi cô bé ai đánh vỡ bình và như các ông đã biết cô ấy bảo là tôi. Thưa các ông, sự thật là cô ấy nói có phần đúng.

Chính tôi đã đập vỡ chiếc bình mà cô thường dùng để xách nước và anh thợ vá giầy thị bị thủng đầu.

ADAM: Bà Martơ, bà có cần chất vấn về lời khai ấy không? Bà nói đi.

BÀ MARTƠ: Chất vấn về lời khai ấy ư? Thằng ấy trơ trên như con khỉ[1] ăn vụng gà mái cục tác. Người tôn trọng luật pháp sẽ phải cầm chuỳ đập chết con quỷ ăn sương ấy.

ADAM: Bà phải chứng minh điều ấy.

BÀ MARTƠ: Được lắm. Đây người làm chứng cho tôi. *(Nói với Evơ)* Nói đi con.

ADAM: Con gái bà à? Không được đâu bà Martơ ạ.

---

(1) Bản tiếng Pháp: Con hắc điêu tử, giống con cá ở nước Đức.

WALTER: Tại sao không được?

ADAM: Thưa ngài thanh tra, không được làm chứng! Trong luật đã chẳng chép là khi những tên vô lại đập vỡ bình, hay vật gì khác, con gái không làm chứng cho mẹ.

WALTER: Trong đầu óc ông phải trái lộn nhào một cục đến nỗi nghe ông tôi không thể phân biệt được trắng đen. Cô ấy chưa làm chứng; cô ấy mới khai thôi. Nếu cô ấy có thể và muốn làm chứng và làm chứng cho ai, điều ấy chúng ta sẽ xét sau.

ADAM: Khai thì được! Dù sao chả ai tin lời cô ấy.

WALTER: Bước lên đi con.

ADAM: Bớ Liđơ! Xin lỗi! Tôi khai khô cả họng - Magơritơ!

LỚP VIII

MỘT CHỊ HẦU, CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC.

ADAM: Cho một cốc nước!

CHỊ HẦU: Xin có ngay.

ADAM: *(Nói với Walter)* Ngài có cho phép tôi mời ngài?

WALTER: Không, cám ơn.

ADAM: Rượu vang Pháp hay là rượu vang Môđen? tuỳ ngài.

(Walter tỏ vẻ từ chối; chị hầu bưng nước ra, rồi vào)

LỚP IX

WALTER, ADAM, BÀ MARTƠ V.V. KHÔNG CÓ CHỊ HẦU

ADAM: Thưa ngài, nếu tôi được phép nói thẳng thì việc này có thể giàn xếp.

WALTER: Giàn xếp? Điều ấy không rõ lắm, ông chánh án ạ. Những người biết điều có thể hoà giải được. Tuy khi tôi rất muốn biết ông làm thế nào mà hòa giải một việc chưa ngã ngũ ra sao. Nào, xem ông định giải quyết ra sao nào? Ông đã có ý định gì chưa?

ADAM: Trời! Luật pháp làm cho tôi lúng túng thì triết lý sẽ giúp tôi quyết định: chính là Lơbơret.

WALTER: Ai?

ADAM: Hoặc là Ruprecht.

WALTER: Ai?

ADAM: Hoặc Lơbơret đã đập vỡ chiếc bình.

WALTER: Ai nào? Lơbơret hay Ruprecht? Ông xét xử mập mờ như thò tay vào bị đậu ấy.

ADAM: Xin lỗi ngài!

WALTER: Ông im đi nào.

ADAM: Tuỳ ngài. Tôi xin lấy danh dự thề rằng nếu cả hai đều phạm tội, tôi chẳng biết ăn nói ra sao.

WALTER: Ông cứ hỏi cô bé, rồi sẽ biết sự thật.

ADAM: Được lắm. Nhưng tôi chắc là chẳng nói được gì ở cô ta đâu. *(Nói với Lumier)* Ông đã vào biên bản đầy đủ chưa?

LUMIER: Đầy đủ

ADAM: Được

LUMIER: Và tôi đang chuẩn bị một tờ khác, để ghi xem sự việc sẽ đi đến đâu.

ADAM: Một tờ khác à? Được.

WALTER: Nói đi, con.

ADAM: Nói đi em, bây giờ đến lượt em khai ra. Trước chúa trời, trước thiên địa em hãy lên sự thật. Em nên nhớ là em đứng trước toà án do chúa thiết lập và em không nên làm cho quan tòa phải buồn phiền về những lời chối cãi và lý lẽ bâng quơ không liên quan gì đến việc này. Em là người biết điều, em cứ thẳng thắn nói ra. Em biết rõ đã là chánh án thì lúc nào cũng là chánh án. hôm nay chưa cần đến thì ngày mai người ta sẽ cần đến ông ta. Nếu em bảo là Lơhơret, được lắm; và nếu em bảo là Ruprecht, cũng vẫn được. Dù em bảo thế này hay thế khác, một người quân tử như tôi sẽ giàn xếp theo ý muốn của em.

Nhưng nếu em dại dột rêu rao tên một người khác, một người thứ ba chẳng hạn, thì em coi chừng đấy, tôi không muốn nói nhiều hơn. Huixum và ở khắp nơi trên đất Hà Lan chẳng ma nào tin em đâu. Em nên biết rằng những bức tường quét vôi trắng chẳng làm chứng được gì, người kia cũng sẽ

biết cách tự bào chữa và anh chàng Ruprecht của em sẽ bị con ma sốt rét hắt đi.

WALTER: Tôi xin ông hãy ngừng lại đấy. Toàn những câu chuyện vu vơ không đâu vào đâu.

ADAM: Ngài không hiểu gì cả sao?

WALTER: Nhanh lên, làm nhanh lên. Ngồi ghế chánh án ông đã nói quá nhiều.

ADAM: Thưa ngài thanh tra, thật ra thì tôi không được học ở một trường nào, do đó các ngài ở Utrecht cho là tôi nói năng không rõ ràng, nhưng đối với dân chúng ở đây thì lại khác và tôi cam đoan rằng cô Evơ hiểu ra ý tôi.

BÀ MARTƠ: Thiết gì những cái ấy. Con cứ mạnh dạn khai hết đi.

EVƠ: Trời! Mẹ thân yêu của con.

BÀ MARTƠ: Mẹ bảo thật đấy, con ạ!...

RUPRECHT: Đúng đấy, bà Martơ ạ, khi lương tâm làm cho nghẹn họng, khó mà nói năng mạnh dạn được.

ADAM: Câu mồm, oắt con, đứng yên đấy.

BÀ MARTƠ: Người ấy là ai?

EVƠ: Lạy chúa Jêsu!

BÀ MARTƠ: Quân ngu xuẩn ấy! Thằng khốn nạn ấy! Lạy chúa Jêusu! Mày kêu như một đứa con gái hư hỏng. Nào có đúng là chúa Jêus không?

ADAM: Bà Martơ, sao bà lại thế! Bà mất trí rồi. Để mặc cô ta. Bà nói những lời làm cho cô bé hoảng vía: đứa con gái hư hỏng! Bà quẫn rồi, làm như thế chẳng kết quả gì đâu. Cô ấy sắp nhớ ra rồi đấy.

RUPRECHT: Đúng đấy, nhớ ra rồi.

ADAM: Mày có câm đi không?

RUPRECHT: Cô ta sắp nhớ ra anh chàng vá giầy cho mà xem!

ADAM: Đồ quỷ xứ! Gọi lính đây. Bớ Hanftiede!

RUPRECHT: Được! Được! Ông cứ để yên, ông chánh án ạ, tôi không nói gì nữa đâu. Rồi cô ta sẽ khai tên tôi ra cho mà xem.

BÀ MARTƠ: Con nghe mẹ. Đừng giấu giếm mẹ. Con phải nhớ rằng mẹ đã sống bốn

mươi chín tuổi đầu và được mọi người trọng vọng; mẹ cần muốn sống ngoài năm mươi. Ngày sinh của mẹ là mùng ba tháng hai; hôm nay là mùng một. Nào! chẳng cần phải nói dài dòng: người ấy là ai nào?

ADAM: Theo tôi, nói như bà là đúng, rất đúng, bà Martơ ạ.

BÀ MARTƠ: Lúc hấp hối, bố nó bảo: Martơ mình chọn cho con bé một tấm chồng nên thân nhưng nếu nó trở thành một đứa lẳng lơ thì mình đưa cho bán phu đảo huyệt đồng tiền vàng nhờ bác lật ngửa xác tôi lại, vì tôi e rằng dưới mồ tôi sẽ không thể nằm yên một bề được đâu!

ADAM: Hùm! Điều ấy cũng rất đúng.

BÀ MARTƠ: Bây giờ, nếu con muốn tỏ ra con biết quý trọng bố mẹ theo như lời răn thứ tư của chúa thì, được lắm, con cứ nói như thế này: con đã để anh thợ vá giầy hoặc một người khác vào buồng con, đúng thế! Và người ấy không phải là chồng chưa cưới của con

RUPRECHT: Trông tội nghiệp cô ta quá! Thôi xin bà để chiếc bình đó cho tôi. Để tôi mang nó lên Utrecht. Vì một chiếc bình mà gây nên bao chuyện! Sao! Tôi muốn là chính tay tôi đã đập vỡ chiếc bình.

EVƠ: Anh quá rộng lượng! Chao ôi! Xấu hổ chưa! Đáng lẽ anh phải nói: chính tôi đã đập vỡ chiếc bình! Ruprecht nghi ngờ em như thế, anh không xấu hổ sao? Lúc anh hỏi: Evơ, em có thuận lấy anh không? Em đã chẳng nắm lấy tay anh và trả lời rằng: em thuận? Anh nghĩ rằng anh không bằng anh thợ vá giầy hay sao? Và ví thử có nhìn qua lỗ khoá, anh thấy em cùng uống nước trong bình với Lơhơret anh cũng nên nghĩ rằng: Evơ là một cô gái đúng đắn; mọi chuyện sẽ sáng tỏ và danh dự của cô ta nhất định được bảo toàn; nếu không phải ở kiếp này thì kiếp sau lòng trong trắng của cô cũng sẽ sáng tỏ như ban ngày.

RUPRECHT: Evơ ạ chuyện ấy xa xôi quá: tôi chỉ tin vào những việc nhãn tiền đây thôi.

EVƠ: Cứ ví thử người ấy là Lơbơret thì em thề rằng em chỉ nói với anh thôi, không lẽ gì em lại đi nói trước mặt hàng xóm, trước kẻ ăn người ở trong nhà. Ví thử vì duyên cớ nào đấy em phải giấu tên người ấy thì với lòng tin của anh, Ruprecht, sao em lại không thể nói là anh? Vâng, sao em không thể nói thế được?

RUPRECHT: Ôi chao! Nếu nói ra cho cô khỏi bị tội xiềng thì cô cứ việc nói, tôi cho phép cô đấy.

EVƠ: Ôi! Ngươi đâu mà nhẫn tâm mà bội bạc! Tôi mà chỉ nghĩ đến thân tôi thì anh cũng đáng đời. Anh đáng để cho tôi chỉ đánh một tiếng là bảo toàn được thanh danh tôi và đẩy anh đến chỗ chết.

WALTER: Thế nào? Cô còn đợi gì mà không đánh tiếng lên? Không nên để chúng tôi chờ mãi. Thế, không phải là Ruprecht?

EVƠ: Thưa các ông, không phải anh ấy. Chính anh ấy cũng muốn như thế,

mà, còn tôi chỉ chính là vì anh ấy mà tôi im hơi lặng tiếng. Ruprecht không phải là người đánh vỡ bình đâu và khi anh ấy chối cãi thì các ông có thể tin ở lời anh ấy.

BÀ MARTO: Con nói mới lạ! Không phải Ruprecht!

EVƠ: Không phải, mẹ ạ, không, hôm qua con nói dối đấy.

BÀ MARTO: Tao sẽ xé xác mày ra!

(Bà đặt bình xuống)

EVƠ: Mẹ muốn làm gì thì làm!

WANTER: *(Đe dọa)* - Bà Martơ!

ADAM: Lính đâu! Dẫn xác con quỷ cái ra ngoài kia! Tại sao lại cứ phải là Rupreht. Hay là chính mụ đã mối mai cho hai đứa gặp nhau? Cô con gái nhất định phải biết rõ điều đó và nếu tôi không ngu ngốc thì đúng là Lơhơret!

BÀ MARTƠ: Có lẽ là Lơhơret phải không? Có phải Lơhơret không?

ADAM: Nói đi, Evơ; Có phải là Lơbơret không em?

EVƠ: Đồ mặt dày! Đồ khốn nạn! Sao ông có thể nghi cho Lơhơret?

WALTER: Ôi chà! cô gái! Ai cho phép cô ăn nói thế? Lễ độ đối với quan tòa để đâu?

EVƠ: Với quan tòa này à? Ngữ quan tòa ấy thì đáng đưa ra trị tội trước pháp luật. Chính ông ta biết rõ người ấy là ai! *(Quay lại phía ông chánh án).* Không phải chính ông đã sai Lơhơret cầm giấy chứng nhận đến trước hội đồng mộ lính ở Utrecht sao? Ông biết thừa là lúc bấy giờ Lơhơret đang còn ở Utreeht thế mà ông lại dám đổ cho anh ta?

ADAM: Thế là ai kia chứ? Nếu không phải là Lơhơret mà cũng không phải là Ruprecht. Mày muốn nói gì?

RUPRECHT: Thưa ông chánh án, xin ông cho phép tôi nói là về điều này có thể là cô ấy không nói dối. Chính tôi đã gặp Lơhơret lúc anh ta lên đường đi Utrecht, vào khoảng tám giờ sáng; và nếu người ta không để cho anh ta leo lên một cái xe ngựa thì, què quặt như anh đến mười giờ đêm anh ta cũng

chưa lết đến nơi. Có thể là một người thứ ba.

ADAM: Sao, què quặt à! Đồ ngốc! Ngữ ban ấy nhanh hơn ai hết. Dù có chết đứng ngay đây, tôi cũng cho rằng, muốn theo kịp gã ta, một con chó chăn cừu bình thường cũng phải chạy nước kiệu kia đấy!

WALTER: *(Nói với Evơ)* Cô hãy thuật lại đầu đuôi sự việc.

ADAM: Xin ngài tha lỗi! Về điều này cô gái khó mà trả lời được!

WALTER: Khó trả lời à? Tại sao?

ADAM: Một cô bé yếu đuối ngài thấy đấy, tính tốt, nhưng hơi yếu đuối, một cô gái mơn mởn, mới dậy thì! Tuổi ấy, hễ trông thấy một bộ râu xồm từ xa, đã thẹn thà e lệ! Tuổi ấy thuận để cho người ta đùa nghịch trong tối, nhưng ra chỗ sáng, trước quan tòa thì chối tuốt.

WALTER: Ông chánh án, ông quả thật là nhân từ và rất khoan dung đối với tất cả cái gì dính dáng tới cô ta.

ADAM: Thưa ông thanh tra, quả tình bố cô ta trước kia với tôi là chỗ bạn bè thân thiết và hôm nay nếu ngài vui lòng miễn xá cho và ở đây cũng chẳng có gì sai phạm thì chúng tôi sẽ để cho cô ấy về.

WALTER: Ông chánh án, tôi rất muốn làm sáng tỏ vụ này. Cứ thẳng thắng mà khai đi con ạ; nói cho ta biết ai đã đập vỡ chiếc bình này. Trước mặt con là một người sẵn sàng tha thứ mọi tội lỗi cho con.

EVƠ: Thưa ông thanh tra, xin ông miễn cho tôi khỏi phải kể lại sự việc. Xin ông đừng nghĩ gì xấu về sự khước từ này: tôi không nói ra được là do một sự tình cờ quái lạ, dạo ý muốn của trời. Nếu ông cho phép tôi có thể thề trước bàn thờ là Rupreoht không hề đụng tới chiếc bình. Nhưng, ngoài ra, những chuyện xảy ra hôm qua chỉ dính dáng đến tôi mà thôi. Bây giờ mẹ tôi không thể đòi hỏi gì hơn. Người ta không thể đòi hỏi cả tấm vải khi

người ta mới nắm được có mỗi một sợi chỉ đường canh. Tôi không thể chỉ đích danh ở đây ai đã đập vỡ chiếc bình, vì có những điều bí ẩn không phải của tôi và cũng không dính dáng gì đến chiếc bình. Sớm muộn rồi tôi sẽ nói với mẹ tôi, nhưng về mặt pháp lý, tòa án không phải là nơi mà mẹ tôi có thể bắt tôi phải nói.

ADAM: Đúng, về pháp lý, không được! Cô bé cũng khá thông thạo đấy. Nếu cô ta chịu tuyên thệ trước tòa chỉ đơn kiện của mẹ cô mất hết hiệu lực. Không có lý do gì để bác ý kiến của cô.

WALTER: Bà Martơ, bà có ý kiến gì về lời giải thích ấy không?

BÀ MARTƠ: Thưa các ông, nếu ngay giờ đây tôi không dẫn ra một bằng chứng nào làm câm mồm thì xin các ông tin cho là lưỡi tôi đã cứng lại vì sửng sốt! Xưa nay có người bị dồn vào thế bí phải liều lĩnh thề dối trước tòa để bảo toàn danh dự đó là chuyện thương tình; nhưng đằng này thì dối trước bàn thờ

để hứng lấy búa rìu dư luận thì thế gian mới thấy lần này là một! Nếu có thể chứng minh được rằng người đã lẫn vào bằng không phải là Ruprecht. nếu có thể như thế được, thì thưa các ông, tôi chẳng đứng ở đây lâu hơn nữa. Trước hết, tôi sẽ đặt một chiếc ghế trước cửa và tôi sẽ bảo nó; ghế đây, con; ở đây con không phải trả tiền thuê nhà[1] Hễ việc mới cần có lời khuyên mới.Tôi sẽ khuyên nó: thế gian rộng bao la, con lại được di truyền một mớ tóc khá dài, con có thể dùng món tóc ấy để treo cổ! Đi con ạ!

WALTER: Bình tĩnh, bà Martơ, bình tĩnh!

BÀ MARTƠ: Nó từ chối không chịu làm chứng cho tôi thì tôi sẽ có cách khác. Tôi tin chắc là chính Ruprecht, không phải ai khác, đã đánh vỡ chiếc bình. Do đó nó càng nằng nặc chối cãi tôi lại càng sinh nghi. Có thể là cái đêm qua còn che giấu một tội lỗi khác ngoài cái tội làm vỡ bình của tôi. Cần phải nói để

(1) Y nói: Tôi sẽ đuổi nó ra khỏi nhà. (ND)

các ông biết là Ruprecht có tên trong danh sách...trưng binh và chỉ ít ngày nữa anh ta phải đi đăng lính ở Utrech. Nhiều nông dân trẻ tuổi đã bỏ trốn. Có thể giả thử rằng hôm qua anh ấy đã bảo: Evơ nghĩ sao nào? Thế gian rộng lớn em có chìa khóa tủ và chìa khóa rương đấy chứ? Và con bé đã dùng dằng lưỡng lự, do đó, biết đâu là bởi tôi quấy rầy họ, nên mọi chuyện mới xẩy ra, anh chàng thì vì muốn trả thù, còn cô ả thì vì tình yêu chưa dứt.

RUPRECHT: Gớm! Mồm với mép! Toàn lời lẽ đặt bày. Trẻ này, này!

WALTER: Im!

EVƠ: Anh ấy mà bỏ trốn ư?

WALTER: Vào đi nào! Đây là chuyện chiếc bình.

Bà Martơ: Thưa ông, vâng. Trước hết phải có bằng chứng là Ruprecht đã đập vỡ bình sau tôi sẽ nói đến chuyện khác. Đối đáp lại từng lời của hắn ta, sẽ có người làm chứng cho tôi, và đáng lẽ tôi đã bảo người ấy tới đây giá tôi

ngờ được trước là ngữ kia *(chỉ Evơ)* sẽ uốn lưỡi phản lại tôi. Tuy nhiên, tôi chỉ yêu cầu các ông cho gọi bà Brigittơ, cô của Ruprecht, tới đây, vì bà ấy sẽ chứng minh được điều cốt yếu. Hồi mười giờ rưỡi, trước khi chiếc bình vỡ tan tành, xin các ông chú ý cho, bà đã trông thấy Ruprecht chuyện trò với con Evơ ở trong vườn. Điều này sẽ đập tan câu chuyện hoang đường hắn ta đã bịa đặt và tôi xin để tùy tòa xét xử sau.

RUPRECHT: Ai trông thấy tôi?

VEIT: Bà chị Brigittơ của tôi ư?

Đúng! Đúng là hắn đứng trong vườn cùng con Evơ, hồi mười giờ rưỡi, rồi mãi đến mười một giờ hắn ta mới nhảy vào buồng đập phá sạch sanh. Hắn vừa to nhỏ với con Evơ, vừa vuốt ve nó, vừa lôi tay kéo áo nó, như là để dỗ dành nó làm một việc gì.

ADAM: *(Nói riêng)* Mẹ kiếp!... có thế chứ!

WALTER: Gọi bà ấy tới đây.

RUPRECHT: Thưa các ông, toàn chuyện bịa, không đời nào thế được!

ADAM: Hẵng đợi đấy thằng vô lại! Bớ lính! Hanfriede! Vì chính lúc chạy trốn là lúc người ta đập vỡ bình. Ông lục sự, ông cứ tiếp tục và ông cho đòi bà Brigitte tới đây.

VEIT: Trời! Thằng khốn nạn, mày làm thế à? Tao sẽ lột xác mày ra!

RUPRECHT: Con tội gì?

VEIT: Tại sao mày giấu không nói là lúc mười giờ rưỡi này đã tán tỉnh con bé? Ừ! Tại sao mày lại giấu không nói?

RUPRECHT: Tại sao con lại giấu? Trời! Vì là không đúng tý nào cả bố ạ! Nếu cô Bugittơ chứng rõ điều đó, xin bố treo cổ con lên! Treo cả cô ấy nốt, treo ngược đầu xuống!

VEIT: Nếu cô ấy chứng rõ điều ấy thì mày liệu hồn đấy! Mặc cho mánh khoé của cô ả kia với của mày trước tòa, tao thấy hai đứa bay ăn cánh với nhau như kẻ cắp chợ phiên và chắc là cô ả biết rõ chuyện xấu xa của mày mà vì nể mặt mày cô ấy không chịu nói ra.

RUPRECHT: Chuyện xấu xa? Chuyện gì nào?

VEIT: Đêm qua mày gói ghém cái gì vậy? Để làm gì?

RUPRECHT: Gói ghém quần áo của con đấy.

VEIT: Phải, áo ngoài này, quần dài này, quần áo mặc trong này. Một bọc giống như bọc hành lý của những người đi đường xa.

RUPRECHT: Là vì con phải đi Utrecht! Là vì còn phải nhập ngũ!

Trời! Bố tưởng rằng...

VEIT: Đi Utrecht! Đúng là đi Utrecht. Mày vội vàng đi Utrecht chứ sao! Mới hôm kia đây mày còn chưa biết mày sẽ đi ngày mùng năm hay mùng sáu.

WALTER: Ông bố, ông có ý kiến gì về việc này?

VEIT: Thưa ông lớn tôi chưa có thể nói chắc chắn là thế nào.

Lúc chiếc bình vỡ tôi đang ở nhà và suy cho kỹ, thì lúc ấy tôi không thể ngờ là có sự sắp xếp trước đó làm cho con tôi đáng bị tình nghi. Tôi đến đây đinh ninh rằng cô tôi vô tội và tôi nhất quyết sau khi vụ kiện kết thúc, sẽ cắt đứt mọi việc cưới xin và đòi lại

chiếc dây chuyền bằng bạc và chiếc... dây mà con tôi đã tặng cô gái mùa thu vừa qua khi họ đính hôn. Nếu đến bây giờ, ngần này tuổi đầu mà tôi phải chứng kiến cái chuyện lẩn trốn và phản bội, điều ấy, thưa các vị, đối với tôi cũng mới lạ như là đối với các vị; nhưng nếu quả thế thật thì tôi cầu cho quỷ sứ vật cổ nó đi!

WALTER: Ông chánh án, ông cho đòi bà Brigittơ tới đây.

ADAM: Việc này không làm mệt ngài ư? Câu chuyện kéo dài quá. Ngài còn phải xem xét các ngân quỹ và phòng lục sự. Mấy giờ rồi nhỉ?

LUMIER: Đồng hồ vừa điểm nửa giờ.

ADAM: Mười một giờ rưỡi à?

LUMIER: Xin lỗi ông, quá trưa nửa giờ

WALTER: Cũng được.

ADAM: Tôi e rằng đã hết giờ, trừ phi đồng hồ ngài hỏng. *(Adam xem đồng hồ của ông ta).* Tôi không phải là người đúng đắn, nếu tôi mà...Ngài truyền gì kia ạ?

WALTER: Tôi đồng ý là...

ADAM: Ngừng lại phải không? Vâng!

WALTER: Xin lỗi! Cứ tiếp tục.

ADAM: Ngài đồng ý như thế sao? Cũng được! Nếu không, tôi xin thề là chín giờ sáng mai tôi sẽ giải quyết việc này theo ý ngài.

WALTER: Ông đã biết ý tôi rồi.

ADAM: Xin tuân lệnh. Ông lục sự, ông cho lính đi mời bà Brigittơ đến hầu tòa ngay lập tức.

WALTER: Và để đỡ tốn thì giờ quý báu của tôi, ông hãy đích thân bắt tay vào việc đi. *(Lumier vào).*

LỚP X

NHỮNG NHÂN VẬT TRƯỚC, THIẾU ÔNG LỤC SỰ, RỒI ĐẾN HAI CHỊ HẦU.

ADAM: *(Đứng dậy)* - Trong khi chờ đợi, nếu ngài cho phép, có lẽ chúng ta ra ngoài hóng mát một lát.

WALTER: Hùm! Vâng! Tôi muốn nói là...

ADAM: Cho đến khi bà Brigittơ tới, xin ngài cho phép đương sự..

WALTER: Đương sự?

ADAM: Ra trước cửa, nếu ngài...

WALTER: *(Nói riêng)* Chà! Thằng láu cá! *(Nói to)* Ông chánh án có đoán là tôi muốn nói gì không? Trong lúc chờ đợi, tôi xin ông một cốc rượu vang.

ADAM: Rất sẵn lòng! Bớ Magơritơ! Tôi vô cùng sung sướng! Magơritơ!

(Chị hầu ra)

CHỊ HẦU: Ông bảo gì ạ?

ADAM: Ngài thích dùng gì nào? *(Nói với những người đi kiện)* cho tất cả ra ngoài. Rượu vang Pháp ngài nhé? Ra phòng ngoài kia hay rượu vang sông Ranh?

WALTER: Ông cho tôi rượu vang sông Ranh của mình!

ADAM: Vâng! Cho đến khi nào tôi gọi hẵng vào. Ra đi!

WALTER: Ra đâu?

ADAM: Nhanh lên, Magơritơ! Chai gắn xi ấy - Ngài hỏi đâu à?

Họ chỉ ra đến cửa thôi chìa khóa đây.

WALTER: Này! đừng đi đấy.

ADAM: Tôi đã báo là ra ngoài kia mà! Nhanh lên, Magơritơ! Và cả bơ tươi, phô mát Lumbua và ngỗng thui Pômêrani.

WALTER: Khoan! Hãy gượm tí! Đừng kém quá, ông chánh án ạ.

ADAM: Rađi: Tôi đã bảo là ra đi mà!

WALTER: Ông chánh án, ông cho họ về sao?

ADAM: Thưa ngài...

WALTER: Tôi hỏi có phải là...

ADAM: Họ sẽ ra ngoài một lát thôi, nếu ngài cho phép. Cho đến khi bà Brigittơ tới. Hay là không nên cho họ ra?

WALTER: Tuỳ ông. Nhưng có cần lắm không? Liệu tìm bà ta có lâu không?

ADAM: Hôm nay là ngày đốn củi; phần lớn các bà vào rừng bó củi và có thể là...

RUPRECHT: Cô tôi có ở nhà đấy.

WALTER: Có nhà à? Hay quá!

RUPRECHT: Cô đến ngay bây giờ.

WALTER: Bà ấy đến chúng ta sẽ làm việc ngay. Ông cho bưng rượu ra đi.

ADAM: *(Nói riêng)* Xúi quẩy thật!

WALTER: Tôi chỉ ăn một miếng bánh khô chấm muối thôi.

ADAM: *(Nói riêng)* Miễn là cho mình kịp nói với con bé trong hai phút. *(Nói to)* - Sao, bánh khô, với muối à! Ai lại thế, thưa ngài?

WALTER: Thế thôi!

ADAM: Ít nhất ngài cũng dùng cho một mẩu Limbua. Phải có pho mát rượu vang mới đậm vị.

WALTER: Được. Thêm một mẩu pho mát cũng không sao, nhưng chỉ thế thôi.

ADAM: *(Nói với chị hầu)* - Nhanh lên! Và nhớ cầm một chiếc khăn hoa. *(Nói với Walter)* Giản dị nhưng phải chu tất. *(Chị hầu vào)*. Đối với những người độc thân thường bị chê trách như chúng tôi, kể ra cũng có điều ...Mỗi khi gặp dịp chúng tôi có thể tự do nếu

thỏa thuê những thức mà kẻ khác, phải luôn luôn đắn đo, chia xẻ chi li cho vợ con.

WALTER: Tôi muốn nói gì mà quên nhỉ? À! Sao ông lại bị thương thế, ông chánh án? Đúng là trên đầu ông có một lỗ thủng trông đến xấu xí.

ADAM: Tôi bị ngã.

WALTER: Ông bị ngã ư! Ôi chao! Bao giờ thế nhỉ? Mới đêm hôm qua phải không?

ADAM: Mới hôm nay thôi xin lỗi ngài, sáng nay, hồi năm giờ rưỡi; ngay lúc tôi bước ra khỏi giường.

WALTER: Bước qua cái gì thế?

ADAM: Qua... Thưa ngài, nói đúng ra là bước qua tối; tôi va đầu vào lò sưởi; vì sao? đến giờ này tôi cũng chưa rõ.

WALTER: Ngã ngửa à?

ADAM: Sao lại ngã ngửa?

WALTER: Hay ngã sấp? Ông bị hai vết thương; một vết đằng trước và một vết đằng sau

ADAM: Cả đằng trước lẫn đằng sau. Magoritơ!

(Hai chị hầu bưng rượu ra v.v đặt lên bàn, rồi vào).

WALTER: Thế nào?

ADAM: Trước thế này, sau thế này. Trước tiên là tôi ngã vào đúng cái cạnh lò sưởi và bị thương ở trán, sau từ lò sưởi tôi ngã ngửa xuống sàn và bị thương sau ót! Xin phép ngài... *(Rót rượu)*

WALTER: *(Cầm cốc rượu)* - Nếu ông có vợ thì tôi sẽ nghĩ ra lắm điều kỳ lạ, ông chánh án ạ.

ADAM: Sao ghế?

WALTER: Vâng, đúng thế, tôi thấy mặt ông bị quào nát...

ADAM: *(Cười)* Không, nhờ ơn chúa! Móng tay đàn bà không liên quan gì đến chuyện này.

WALTER: Tôi muốn tin như thế quá! Đấy cũng lại là một cái lợi cho kẻ sống độc thân!

ADAM: *(Vẫn cười)* Đấy là vì những bó ham dâu để lên tằm, người ta sấy ở góc lò. Xin chúc ngài khỏe mạnh.

(Họ nâng cốc)

WALTER: Và tai hại hơn nữa là hôm nay ông lại không có bộ tóc giả. Ít ra nó cũng che lấp được các vết trên đầu.

ADAM: Vâng, vâng, họa vô đơn chí! Bây giờ xin ngài dùng cho một mẩu phó mát.

WALTER: Một chút xíu thôi. Đúng là phó mát gửi từ Limbua đấy chứ?

ADAM: Vâng, từ Limbua gửi thẳng tới đây.

WALTER: Nhưng sao lại có chuyện quái quỷ ấy chứ?

ADAM: Chuyện gì ạ?

WALTER: Chuyện ông mất bộ tóc giả ấy.

ADAM: Ngài thử tưởng tượng là tối hôm qua tôi ngồi đọc tập hồ sơ thì không tìm đâu ra kính, thế là tôi vùi đầu vào công việc, mê mải đến nỗi ngọn nến bén vào bộ tóc giả. Tôi ngỡ là lửa trời đã rơi xuống cái đầu tội lỗi của tôi! Tôi định nhấc bộ tóc giả lên, ném nó ra xa, nhưng chưa kịp cởi chiếc dải sau gáy thì bộ tóc đã bốc hỏa ngùn ngụt như Xôđôm với Gômerow. Suýt nữa thì ba sợi tóc cũng chẳng còn!

WALTER: Quả thật là đen đủi! Còn bộ kia thì đã gửi lên tỉnh phải không?

ADAM: Vâng, đưa đến cho bác thợ sửa tóc. Nhưng ngài nâng chén đi chứ!

WALTER: Việc gì mà tôi vội thế, ông chánh án.

ADAM: Vì trưa lắm rồi. Một cốc nhỏ nữa ngài nhé?

(Rót rượu)

WALTER: Nếu đúng như lời thằng kia thì Lơhơret đã ngã một cái nên thân.

ADAM: Ôi chao! Tôi cũng nghĩ thế.

(Uống rượu)

WALTER: Tôi e rằng lát nữa việc này cũng khó mà lần ra; hoặc giả ông có thể nhận ra ai là thủ phạm trong làng này, vì nó bị thương. Có phải là rượu vùng Niersteina không?

(Uống rượu)

ADAM: Sao?

WALTER: Hoặc là rượu vùng Oppenheimer thượng hảo hạng?

ADAM: Rượu Niersteina đấy! Chà! Ngài là tay sành! Bảo đảm là Niersteina đấy, như là tôi đã đi đến tận nơi đưa về.

WALTER: Cách đây ba năm tôi đã nếm thứ rượu này tại chỗ ép nho. *(Adam lại rót rượu).* Này bà Martơ, cái cửa sổ đằng nhà bà cao độ bao nhiêu nhỉ?

BÀ MARTƠ: Cửa sổ nhà tôi ư?

WALTER: Phải, cửa sổ buồng ngủ con gái bà.

BÀ MARTƠ: Buồng ở trên gác, tầng dưới là kho gầy rượu. cao không quá chín pi-ê[1], kể từ mặt đất, nhưng xét cho kỹ thì, nhảy từ đấy xuống cũng chẳng dễ gì vì cách tường hai pi-ê có một gốc nho cành đầy mắt phủ khắp mặt tường; cành nho leo khắp cả xung quanh cửa sổ, cho dù một con lợn rừng có lấy nanh húc vào cũng khó lòng mà lọt được.

ADAM: Vậy thì chẳng một ai có thể lọt qua được.

(Rót rượu uống)

WALTER: Ông tin thế à?

ADAM: Tin chứ! *(Uống rượu)*

WALTER: *(Nói với Ruprecht)* - Anh đập thằng ấy vào đâu? Vào đỉnh đầu à?

---

(1) Xem trang 44: Mỗi pi-ê dài khoảng 324.

ADAM: Một cốc nữa ngài nhé?

WALTER: Thôi, nửa rồi.

ADAM: Xin ngài cứ trao cốc đây.

WALTER: Đang còn nửa cốc.

ADAM: Phải rót cho đầy cốc chứ.

WALTER: Thôi, tôi đã bảo thôi mà.

ADAM: Phải cho cân chứ.

WALTER: Tôi xin ông.

ADAM: Sao! Ngài biết quy tắc Pytagore[1] chứ *(Rót rượu cho Walter).*

WALTER: *(Nói với Ruprecht)* Anh đập hắn ta mấy cái?

ADAM: Cốc đầu là đấng sáng thế, cốc thứ hai là đêm tối hồng hoang, cốc thứ ba là thế gian ra đời. Phải đủ ba cốc. Cốc thứ ba ta uống ánh mặt trời và trong các cốc sau ánh sáng của tất cả các vì tinh tú.

WALTER: Anh đập hắn ta mấy cái? Ruprecht! Tôi hỏi anh đấy.

---

(1) Nhà triết học và toán học cổ Hy lạp. Dưới đây Adam sẽ phát triển một ý niệm của Pytagore. (ND)

ADAM: Thế nào? Liệu chúng tôi có thể biết anh đập thằng súc sinh ấy mấy cái? Nói đi chứ Trời! Ông mãnh cũng chẳng biết là... Anh quên rồi sao?

RUPRECHT: Đập bằng cái then cửa ấy à?

ADAM: Phải, hoặc bằng gì, nào tôi biết.

WALTER: Đập lúc anh đứng lên cửa sổ ấy.

RU PRECHT: Thưa, hai cái.

ADAM: Thằng vô lại! Nó đã xơi cả hai!

(Tu rượu)

WALTER: Hai cái! Với hai cái như thế anh có thể đập hắn chết tươi, anh biết chứ?

RUPRECHT: Nếu tôi đã giết được nó thì ôi chao! Tôi sẽ bằng lòng biết bao. Nếu nó nằm chết thẳng cẳng trước mặt tôi, thì tôi đã có thể nói với các ông: Nó đấy! các ông thấy rõ là tôi có nói điêu đâu

ADAM: Phải, chết! Tôi cũng tin là thế! Nhưng không phải thế..

(Uống rượu)

WALTER: Trong đêm tối chắc là anh không nhận ra được diện mạo hắn ta?

RUPRECHT: Làm thế nào mà nhận được, tối mịt có trông thấy gì đâu!

ADAM: Sao mày không mở to mắt ra! Ta nâng cốc nào!

RUPRECHT: Mở mắt! Tôi đã mở hẳn hai chữ lị! Thằng quỷ ấy đã ném cát vào giữa mắt tôi.

ADAM: *(Nói riêng)* cát thì đúng đấy! *(Nói với Ruprecht).* Cũng tại anh mở mắt quá to- Chạm cốc nào: chúc cho tất cả những cái gì chúng ta yêu thích!

WALTER: Chúc cho tất cả những cái gì công bằng, nhân hậu và chính trực!

(Họ uống rượu)

ADAM: Bây giờ chúng ta cạn nốt đi nếu ngài vui lòng. *(Rót rượu).*

WALTER: Ông chánh án, thỉnh thoảng ông có tới lui nhà bà Martơ, ông có biết ai thường đến đấy ngoài Ruprecht ra.

ADAM: Ngài tha lỗi cho, ít khi tôi tới đấy. Tôi cũng không biết là những ai thường đến nhà bà ta.

WALTER: Sao! Thỉnh thoảng ông không tới lui

thăm viếng người vợ góa của bạn cũ à?

ADAM: Đúng là hiếm lắm.

WALTER: Bà Martơ, bà có điều gì giận nhau với ông chánh án ư? Ông ấy báo là không đến thăm bà bao giờ.

BÀ MARTƠ: Nói giận thì không đúng. Tôi nghĩ rằng ông ta vẫn tự coi mình là người thân trong nhà. Nhưng cũng phải nói là ít khi ông anh họ của tôi đến đằng nhà. Cách đây chín tuần lễ ông có tạt qua một lần.

WALTER: Bà bảo là mấy tuần?

BÀ MARTƠ: Sao?

WALTER: Chín tuần phải không?

BÀ MARTƠ: Đúng chín. Đến ngày thứ năm này nữa là mười. Ông đến xin tôi hạt giống cúc vạn thọ và tai gấu.

WALTER: Cả ngày chủ nhật, lúc ông đi đến sở đất cho làm rẻ?

BÀ MARTƠ: Ôi chào! Lần nào đi qua mà ông ấy chả nhòm qua cửa sổ, chào hai mẹ con tôi!

WALTER: *(Nói riêng)* Hừm! Liệu mình có nên nghi cho hắn không?

(Uống rượu) Tôi nghĩ rằng cô bé thỉnh thoảng tới chăm sóc nhà cửa cho ông, tất nhiên ông cũng tới lui nhà mẹ cô ta để cám ơn chứ.

ADAM: Sao lại thế?

WALTER: Ông chả bảo là cô gái chăm sóc đàn gà mái ốm của ông ư? Vừa rồi cô ấy chả vừa chỉ vẽ cho ông cách chữa gà ư?

BÀ MARTƠ: Phải đấy, con tôi có giúp ông việc ấy. Mới hôm kia, ông ấy vừa cho đem tới nhà một con đã ngắc ngoải. Năm ngoài, con bé đã chữa cho ông một con gà đau lưỡi; rồi nó cũng sẽ lấy cám ngào với mì ống chữa khỏi cho con gà này. Thế mà ông ấy cũng chả đến nhà để cảm ơn.

WALTER: *(Sửng sốt)* Ông chánh án, xin ông cốc nữa. Rót đi ông; chúng ta uống cốc nữa đi.

ADAM: Rất sung sướng được hầu ngài.

WALTER: Chúc ông làm ăn phát đạt. *(Nói với bà*

Martơ) Sớm muộn thế nào ông chánh Adam cũng sẽ đến thăm bà.

BÀ MARTƠ: Ông tưởng thế à? Tôi chẳng tin chút nào. Ôi chao! Giá tôi có thể mời ông anh họ chút rượu Niersteiner các ông đang uống mà hồi sinh thời ông nhà tôi bao giờ cũng có sẵn trong hầm thì là chuyện khác! Nhưng đằng này nhà tôi cảnh nghèo mẹ góa con côi chẳng có gì thết khách đến.

WALTER: Thế lại càng hay!

LỚP XI

LUMIER, BÀ BRIGITTƠ, TAY CẦM MỘT BỘ TÓC GIẢ; HAI CHỊ HẦU; CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC

LUMIER: Vào đây bà Brigittơ, vào đây!

WALTER: Có phải nhân chứng đấy không, ông lục sự?

LUMIER: Vâng, thưa ngài, bà Brigittơ đấy.

WALTER: Thế thì chúng ta tiếp tục *(Nói với hai chị hầu)*. Dọn đi. *(Hai chị hầu dọn bàn)*.

ADAM: *(Trong lúc ấy)* Evơ, em nghe tôi. Nếu em khéo vo viên câu chuyện thì tối nay tôi sẽ lại đằng nhà ăn một bữa cá thu vàng; nhưng bây giờ phải làm sao cho thằng ngốc nuốt trôi viên ấy và nếu có nghẹn cổ thì cho nó chết nghẹn!

WALTER: *(Trông thấy bộ tóc giả)* Bộ tóc giả này là thế nào?

LUMIER: Ngài thanh tra bảo gì ạ?

WALTER: Bộ tóc giả bà Brigitto cầm đấy là thế nào?

LUMIER: Hùm!

WALTER: Sao?

LUMIER: Xin lỗi ngài.

WALTER: Tôi có thể biết được chứ?

LUMIER: Ngài cứ bảo ông chánh án lôi Bà Brigittơ ra, rồi ngài sẽ biết bộ tóc ấy của ai và ngài còn biết nhiều điều khác nữa.

WALTER: Tôi không cần biết bộ tóc ấy của ai, tôi muốn biết tại sao bộ tóc lại ở trong tay bà và bà đã nhặt được ở đâu?

LUMIER: Bà ấy đã thấy bộ tóc này mắc vào đám giây nho mọc liền tường nhà bà Martơ Run, hệt như một ổ chim, ngay dưới cửa sổ buồng cô con gái.

BÀ MARTƠ: Sao! Ở nhà tôi, trong dàn nho liền tường!

WALTER: *(Nói khẽ)* Ông chánh án, giấu hoặc ông có điều gì cần thổ lộ riêng với tôi, tôi mong ông, vì danh dự ngành tư pháp nên làm ngay đi.

ADAM: Tôi?

WALTER: Ông không có gì nói à?

ADAM: Tôi xin thề *(Ông ta cầm lấy bộ tóc)*

WALTER: Bộ tóc ấy có phải của ông không?

ADAM: Bộ tóc này quả là của tôi. Tôi xin thề chính là bộ tóc cách đây tám ngày tôi đã giao cho thằng đốn kia đưa đến Uttecht cho ông Mehl.

WALTER: Giao ai? Thế nào?

LUMIER: Giao cho Ruprecht à?

RUPRECHT: Giao cho tôi?

ADAM: Đồ khốn! Có phải là cách đây tám hôm, lúc mày đi Utrecht, tao đã giao

mày bộ tóc ấy để đưa cho bác thợ sửa tóc làm lại không?

RUPRECHT: Ông đã... vâng, đúng thế, ông đã giao cho tôi...

ADAM: Tại sao tôi... nhưng, trời! tôi đã đưa đến hiệu; ông Mehl đã nhận.

ADAM: Đưa à? Và hiện giờ nó mắc trong dàn nho nhà bà Martơ. Nhưng khoan đã, đồ súc sinh! Mày không thoát được dễ dàng như vậy đâu! Trong vụ này có thể là có chuyện đánh tráo hoặc mưu đồ gì đây! Ngài cho phép tôi hỏi ngay bà Brigittơ?

WALTER: Ông đã giao bộ tóc?

ADAM: Thưa ngài thanh tra, thứ ba vừa rồi, thằng kia nhân dịp phải đánh mấy con bò của bố lên Utrecht, có qua tòa án nói với tôi: "Ông chánh án, ông có cần gì trên tỉnh không? Tôi đáp: "Nếu anh sốt sắng như thế thì anh bảo sửa bộ tóc này lại cho tôi". Nhưng tôi không bảo anh ta: "Anh đi và để bộ tóc ở nhà, để rồi dùng nó mà hóa trang, rồi quẳng nó vào dàn nho nhà bà Martơ".

BÀ BRIGITTƠ: Thưa các vị, tôi xin nói không phải là Ruprecht đâu. Đêm hôm qua, lúc tôi đi đến sở đất làm thăm cô em gái họ ở cữ, còn nghe thấy con bé đang to tiếng với một người nào, giọng nghẹn ngào vì tức giận và sợ sệt: "Thật xấu hổ, nó nói, thật là đốn mạt! Làm gì thế? Cút đi, không tôi gọi mẹ tôi bây giờ", y như là quân giặc Tây Ban Nha đã ập đến. "Evơ! Tôi gọi qua hàng rào, Evơ! Sao thế? Có việc gì vậy con? Im bặt, "Evơ, tôi gọi qua hàng rào, Evơ! Sao con không trả lời?" Tôi hỏi lại "Có gì thế cô? Có việc gì vậy?" Tôi hỏi: "Có gì đâu! Nó bảo thế, Ruprecht ở đấy phải không? Vâng, đúng là Ruprecht. Chả có gì đâu, cô cứ đi đi. Được, tôi nghĩ bụng có những người yêu nhau như là cắn nhau vậy; chả việc gì đến mình.

BÀ MARTƠ: Im! Để cho bà nói hết.

BÀ BRIGITTƠ: Lúc ở sở đất làm ủ về, khoảng nửa đêm, đi trên đường bồ đề, gần vườn bà Martơ, thình lình tôi thấy đi ngang qua trước mặt tôi một con người kỳ

quặc, đầu hói, một chân thọt, sau lưng bốc lên một mùi hôi thối y như mùi nhựa thông đốt, mùi tóc cháy và mùi diêm sinh. Tôi lầm rầm một câu kinh cầu nguyện và tôi sợ hãi quay lưng lại thì, các ông có thể tưởng tượng được là tôi thấy gì không? Cái đầu trọc ấy vừa biến vào rặng cây vừa sáng lóe lên chất lân quang, y như gỗ mục.

RUPRECHT: Sao! Trời!

BA MARTƠ: Bà điên sao, bà Brigittơ?

RUPRECHT: Chắc bà tưởng là quỷ sứ!

LUMIER: Im! Im!

BÀ BRIGITTƠ: Có thần linh chứng giám, tôi trông thấy và ngửi thấy rõ ràng.

WALTER: *(Nóng nảy)* Này bà, tôi không cần phải xét xem có phải là quỷ sứ không; không có ai lại đi tố giác quỷ sứ bao giờ. Nếu bà có thể chỉ đích danh một người nào thì tốt hơn, nhưng xin bà miễn cho những chuyện hoang đường.

LUMIER: Ngài có cho phép bà ta nói hết không?

WALTER: Toàn là chuyện vớ vẩn!

BÀ BRIGITTƠ: Tùy ông. Nhưng có ông lục sự đây sẽ chứng thực cho lời khai của tôi.

WALTER: Sao? Chứng thực cho lời khai của bà...

LUMIER: Vâng, cũng gần thế.

WALTER: Thật ra thì bà chẳng hiểu ra sao cả...

LUMIER: Tôi xin mạn phép yêu cầu ngài đừng ngắt lời khai của bà. Tôi không bảo đấy là quỷ sứ, nhưng một bàn chân thọt một chiếc đầu hói và mùi khói bốc lên sau lưng người ấy, nếu tôi không lầm, đấy là những hiện tượng cần lưu ý. Bà khai tiếp đi.

BÀ BRIGITTƠ: Sáng nay tôi rất sửng sốt khi nghe thấy chuyện xảy ra đêm qua ở bên nhà bà Martơ Run; tôi liền đi đến nhà bà để tìm dấu vết quân đánh vỡ bình mà tôi đã gặp và xem chỗ y đã nhảy xuống thì thưa các ông, tôi tìm thấy dấu vết trên tuyết! Dấu vết gì trên tuyết các vị có biết không? Bên phải là dấu chân người thanh tú và rất rõ nét, bên trái một vết hằn sâu kệch cỡm giống như một cái móng chân ngựa quái dị.

WALTER: *(Bực dọc)* Toàn những chuyện vô nghĩa, cần xác minh lại...

VEIT: Không thể thế được bà chị ạ.

BÀ BRIGITTƠ: Tôi suốt đời ăn ở ngay thật, không bao giờ nói điêu! Ngay ở chân tường, dưới gốc nho, chỗ người kia nhảy xuống, tuyết bị vây một đám tròn như là có con lợn nái đã cuộn tròn trong đó và từ đấy cứ bên dấu chân người có dấu chân ngựa, bên dấu chân ngựa có dấu chân kề sát nhau, kéo dài suốt cả khoảnh vườn cho đến tận chân trời.

ADAM: Quân đểu! Có lẽ hắn đã trá hình thành quỷ sứ chăng?

RUPRECHT: Sao? Tôi à?

LUMIER: Im!

BÀ BRIGITƠ: Lúc bấy giờ lòng tôi hớn hở hơn cả bác thợ săn tìm ra vết chân chồn. "Ông Lumier", tôi kêu ầm lên (*vì chính lúc ấy tôi trông thấy người ông phái đến*), "ông Lumier, ông có thể đình phiên tòa rồi đấy; các ông không thể xét xử người đánh vỡ bình hôm nay được

đâu, vì phải đi bắt thủ phạm tại âm ty kia. Đây vết tích nó đây".

WALTER: Như thế là ông cũng tin đúng chứ?

LUMIER: Thưa ngài, dấu vết quả đúng thế, không sai chút nào.

WALTER: Một dấu chân ngựa?

LUMIER: Một dấu chân người, nhưng lại giống hệt như chiếc móng ngựa.

ADAM: Thưa các ngài, xét việc này, theo tôi quả rất quan trọng. Lâu nay có những văn bản săm báng một cách cay độc sự tồn tại của chúa nhưng, theo tôi, chưa có một kẻ vô thần nào chứng minh quả quyết rằng không có quỷ sứ. Trường hợp này theo tôi, cần phải được đặc biệt chú ý. Tôi đề nghị, trước khi kết luận, trình việc này lên Tổng hội ở La Hay để hỏi xem pháp luật có được phép công nhận là Belzébuthđã đập vỡ bình không.

WALTER: Đúng là lời đề nghị mà tôi đoán trước là ông sẽ đưa ra. Còn ông, ông lục sự, ông nghĩ thế nào?

LUMIER: Tôi nghĩ rằng ngài không cần có ý

kiến của Tổng hội mới xét xử được. nếu ngài cho phép bà Brigittơ sẽ khai hết và tôi tin rằng sau khi so sánh và đối chiếu việc nọ với việc kia, sự thật sẽ phơi bày ra.

BÀ BRIGITTƠ: Sau đó, tôi nói: "Ông lục sự, chúng ta lần theo dấu vết xem con quỷ đã chạy trốn đường nào. Đúng đấy, bà Brigittơ, ông ta đáp, ý kiến bà rất hay. Có lẽ ta sẽ đến nhà ông chánh án khỏi phải đi đường vòng."

WALTER: Rồi sao nữa?

BÀ BRIGITTƠ: Trước tiên, chúng tôi thấy cạnh vườn, trong con đường trồng cây bồ đề, chỗ con quỷ sặc mùi diêm sinh đâm bổ vào tôi, một cái vòng tròn như vết chân một con chó vừa sợ hãi vừa lùi trước một con mèo đang dơ nanh dơ vuốt.

WALTER: Sau đấy?

BÀ BRIGITTƠ: Gần đấy một lưu niệm của nó, sát một gốc cây, làm tôi hoảng sợ!

WALTER: Một lưu niệm là thế nào?

BÀ BRIGITTƠ: Thế nào? Vâng, ở đấy ông sẽ trông thấy...

ADAM: *(Nói riêng)* Chứng tháo dạ khốn khổ của tôi!

LUMIER: Tôi xin bà bỏ qua chi tiết ấy, bà Brigitto ạ!

WALTER: Vết tích đã dẫn bà tới đâu? Đấy là điều tôi muốn biết.

BÀ BRIGITTƠ: Đến đâu? Đúng là đến thẳng nhà các ông đây, theo con đường ngắn nhất, nói theo kiểu ông lục sự.

WALTER: Đến nhà chúng tôi? Đến đây?

BÀ BRIGITTƠ: Bắt đầu từ con đường trồng cây bồ đề, vâng, qua thửa ruộng của ông bang tá, dọc theo ao cá chép, băng qua nghĩa địa, rồi đến đây, tận nhà ông chánh án Adam.

WALTER: Đến nhà ông chánh án Adam?

ADAM: Đến đây? Đến nhà tôi?

BÀ BRIGITTƠ: Vâng, đến nhà ông.

RUPRECHT: Đáng lý ra thì quỷ không nên ở trong tòa án.

BÀ BRIGITTƠ: Thật ra thì tôi chẳng biết nó có ở trong nhà này không, nhưng tôi quả quyết rằng nó đã dừng lại ở đây, dấu

vết từ sau nhà đã chạy vào đến tận ngưỡng cửa.

ADAM: Có thể là nó đã băng qua?

BÀ BRIGITTƠ: Có thể là nó chỉ băng qua, vâng. Có thể là thế. Trước nhà...

WALTER: Cũng có một dấu vết trước nhà?

LUMIER: Xin lỗi ngài, không có dấu vết gì trước nhà cả.

BÀ BRIGITTƠ: Con đường trước nhà đã bị dẫm nát.

ADAM: Dẫm nát. Băng qua. Các ông coi chừng, thằng đểu ấy có thể chơi cho ngành tư pháp ta một số tai hại. Tôi mà có nói sai thì trời tru đất diệt, thế nào phòng lục sự cũng đã bị ô uế rồi. Và nếu sổ sách kế toán của tôi có bị xáo trộn, tôi tin chắc là thế, thì tôi xin thề là lỗi đó không phải tại tôi.

WALTER: Cũng không phải tại tôi nốt! *(Nói riêng).* Hừ! Không rõ là chân phải hay chân trái *(Nói to).* Ông chánh án, ông làm ơn trao cho tôi hộp thuốc lá của ông.

ADAM: Hộp thuốc lá của tôi?

WALTER: Vâng ông cho tôi xin.

ADAM: *(Nói với Lumier)* ông cầm lại cho ngài thanh tra.

WALTER: Sao ông không tự tay đưa cho tôi? Chỉ một bước thôi mà.

ADAM: Đây rồi. Ông đưa cho ngài.

WALTER: Tôi định nói nhỏ với ông một điều.

ADAM: Lát nữa chúng ta sẽ có dịp.

WALTER: Được. *(Sau khi Lumier ngồi xuống)*. Này các người, ở vùng ta có ai thọt chân không?

LUMIER: Hừm! Chắc là ở Huixum có chứ?

WALTER: Ông chánh án Adam?

ADAM: Tôi chẳng rõ! Tôi nhận chức ở Huixen đã mười năm nay và, theo tôi, ở đây chân cẳng hay cái gì cũng ngay ngắn cả.

WALTER: *(Nói với Lumier)* Lúc nãy ông ám chỉ ai thế?

BÀ MARTƠ: Ông không cần phải giấu chân dưới gậm bàn, tưởng như chính ông đã để lại những vết tích kia.

WALTER: Ai thế? Ông chánh Adam?

ADAM: Tôi để vết tích à? Tôi có phải quỷ sứ đâu? Chân thế này mà bảo là chân ngựa à *(Ông ta giơ chân phải ra).*

WALTER: Tôi cam đoan là bàn chân này quả tuyệt đẹp. *(Nói khẽ với Adam)* Ông kết thúc phiên tòa ngay lập tức đi.

ADAM: Chân người ta thế này mà! Nếu con quỷ có được bàn chân thế này, nó có thể đi khiêu vũ đấy.

BÀ MARTƠ: Tôi cũng bảo thế. Lẽ nào ông chánh án lại có thể...

ADAM: Sao, tôi à?

WALTER: Tôi đã bảo ông kết thúc ngay đi.

BÀ BRIGITTƠ: Thưa các ông, chỉ có một điều đáng dị nghị là cái vật trang sức kia.

ADAM: Vật trang sức nào?

BÀ BRIGITTƠ: Bộ tóc này! Có ai thấy một con quỷ lại trang sức như thế bao giờ? Một bộ tóc đồ sộ trang điểm và bôi mỡ nhiều hơn cả bộ tóc của cha cả thuyết pháp trên giảng đường.

ADAM: Chúng ta biết rất lờ mờ về thời trang dưới địa ngục, bà Brigittơ ạ! Người ta

thường nói là giống quỷ chỉ đội tóc của nó mà thôi. Tuy nhiên, tôi chắc rằng trên trần thế nó mang tóc giả để được coi như là một danh nhân.

WALTER: Thằng đểu cáng! Đúng được tống cổ ra khỏi tòa án một cách nhục nhã trước mắt mọi người. Ông được bảo vệ chỉ vì uy tín của ngành tư pháp. Kết thúc phiên tòa đi.

ADAM: Tôi mong rằng...

WALTER: Bây giờ ông không còn mong gì nữa, ông hãy tìm đường rút lui đi ngay.

ADAM: Ngài nghĩ rằng tôi đường đường một vị chánh án, có thể trút bộ tóc giả ở gốc nho sao?

WALTER: Cầu chúa cho tôi giữ được bình tĩnh! Bộ tóc giả của ông chả đã bị thiêu như hai thành Xô đôn và Gômơrơ rồi sao?

LUMIER: Xin lỗi ngài thanh tra, hôm qua con mèo mẹ đã đẻ con vào đấy.

ADAM: Thưa các ông, dù hiện tượng có buộc tội tôi cũng xin các ông chớ có vội vàng. Đối với tôi, đây là vấn đề danh dự hay ô nhục. Chừng nào cô ấy chưa

nói ra, tôi không rõ ngài dựa vào luật nào mà kết tội tôi. Tôi ngồi giữa công đường tại tòa án Huixum và tôi đặt bộ tóc giả ấy của tôi, tôi sẽ kiện lên tòa án tối cao ở Utrecht.

LUMIER: Úi dao! Nói cho đúng thì đối với ông bộ tóc ấy rất vừa vặn quá y như là nạo trên đầu. *(Ông ta đội bộ tóc lên đầu Adam).*

ADAM: Rõ ràng là vu khống!

LUMIER: Không đúng thế sao?

ADAM: Dù là có vừa vặn như áo khoác trên vai, bộ tóc giả so với đầu tôi vẫn còn rộng quá. *(Ông ta soi trong gương).*

RUPRECHT: Á! Mẹ kiếp!

WALTER: Im.

BÀ MARTƠ: Ối chao! Đồ chánh án phải gió!

WALTER: Một lần nữa, ông có kết thúc ngay phiên xử không hay là tôi phải kết thúc?

ADAM: Được, ngài hạ lệnh thế nào?

RUPRECHT: Nói đi, Evơ, có phải lão ấy không?

WALTER: Ai cho anh dám ăn nói thế?

VEIT: Tao bảo mày im đi.

ADAM: Đợi đấy, đồ súc sinh, rồi ta sẽ trị cho mày.

RUPRECHT: Ê! Còn mày, cái thằng chân thọt.

WALTER: Lính đâu!

VEIT: Tao bảo là câm mồm mà.

RUPRECHT: Này! Hôm nay mày không thoát được tay tao đâu, hôm nay mày chẳng ném cát vào mắt tao được nữa đâu.

WALTER: Ông chánh án, ông có đủ trí phán đoán...

ADAM: Vâng, nếu ngài cho phép, tôi xin tuyên án ngay.

WALTER: Được. Ông làm đi. Ông tuyên án đi.

ADAM: Như thế là vụ án đã rõ; chính tên Ruprecht, thằng đốn mạt kia đích danh thủ phạm.

WALTER: Được, sao nữa?

ADAM: Bản chức kết án nó phải tội xiềng và bởi nó đối xử vô lễ với quan tòa, bản chức tống nó vào ngục và nó sẽ nằm đấy cho đến khi bản chức có quyết định sau.

EVƠ: Anh ấy, Ruprecht!

RUPRECHT: Tôi, vào tù!

EVƠ: Bị xiềng!

WALTER: Đừng làm rối lên, các con. Ông xong chưa?

ADAM: Còn chiếc bình, nó chịu bồi thường hay không, đối với bản chức không cần thiết.

WALTER: Thế là xong. Phiên tòa bế mạc và Ruprecht sẽ chống án lên Utrecht.

EVƠ: Anh ấy lại phải chống án lên Utrecht à?

RUPRECHT: Sao, tôi...

WALTER: Phải, tất nhiên là thế! Và từ nay đến ngày ấy...

EVƠ: Từ nay đến ngày ấy thì sao?

RUPRECHT: Ở tù!

EVƠ: Và ngửa cổ cho họ xiềng. Ông cũng là quan tòa chứ? Và hắn cái thằng vô liêm sỉ nó ngồi kia... vì đúng là hắn đấy!

WALTER: Im đi, hãy nghe tôi! Từ nay đến ngày ấy không ai được đụng đến một sợi tóc của ông ta.

EVƠ: Ruprecht! Chính lão chánh Adam đã đập vỡ bình.

RUPRECHT: Mày sẽ biết tay tao!

BÀ MARTƠ: Lão ấy?

BÀ BRIGITTƠ: Chính lão?

EVƠ: Phải, lão ấy! Ruprecht ạ. Chính lão ở trong buồng em hôm qua. Tóm lấy anh, nện cho lão một trận cho thỏa thích!

WALTER: Dừng tay lại! Ai làm mất trật tự ở đây...

EVƠ: Mặc kệ. Dù sao anh cũng đã bị kết án tù rồi. Tóm lấy hắn, Ruprecht. Quật hắn khỏi xuống khỏi công đường!

ADAM: Xin lỗi các vị. *(Adam bỏ chạy).*

EVƠ: Đây, tóm lấy hắn.

RUPRECHT: Giữ chặt lấy!

EVƠ: Nhanh lên!

RUPRECHT: Con quỷ thọt chân!

EVƠ: Anh túm chắc nó chưa?

RUPRECHT: Mẹ kiếp! Anh chỉ túm được cái áo choàng!

WALTER: Ra khỏi cửa ngay! Gọi lính vào đây cho ta!

RUPRECHT: *(Đánh vào chiếc áo choàng)* Păng! Này một quả! và păng mày hai quả và păng và păng này. Tiếc rằng không nện được vào lưng mày!

WALTER: Thôi, đồ mất dạy. Phải giữ khuôn phép ở đây chứ! Nếu anh không chịu đứng yên, bản án xử tù sẽ thi hành ngay tức khắc.

VEIT: Mày có đứng im không nào, đồ ngốc.

LỚP XII

CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC, THIẾU ADAM. TẤT CẢ ĐỨNG PHÍA TRƯỚC SÂN KHẤU

RUPRECHT: Này em Evơ! Anh lấy làm xấu hổ đã làm nhục em hôm nay. Trời! Và hôm qua nữa, người bạn vàng của anh, vị hôn thê của anh, liệu em có tha thứ cho anh được không?

EVƠ: *(Vội quỳ xuống chân viên thanh tra tư pháp)* Thưa ông, nếu ông không cứu cho thì chúng con đến nguy mất.

WALTER: Nguy thế nào?

RUPRECHT: Trời! Gì thế em?

EVƠ: Ông hãy cứu cho Ruprecht khỏi bị bắt lính! Vì lão chánh Adam đã nói riêng cho con biết những người trưng binh lần này phải đi Ấn Độ và các ông thừa biết là đến đấy thì may ra ba người chưa chắc đã được một người về.

WALTER: Đi Ấn Độ? Cô điên sao?

EVƠ: Đi tận Bantam, ngài thanh tra ạ. Ngài đừng giấu làm gì. Đây bức công văn mật về tổ chức cảnh vệ mà chính phủ vừa gửi đi gần đây. Ngài xem, con biết rõ cả rồi.

WALTER: *(Đọc bức công văn)* Đây là cả một sự man trá chưa từng thấy. Tờ này là một công văn giả.

EVƠ: Giả!

WALTER: Ta chẳng nói sai đâu! Ông lục sự, ông cho biết đây có phải là công văn của Utrecht đã gửi cho các ông gần đây không?

LUMIER: Công văn nào? Láo toét! Thằng bợm già! Chính lão ta đã thảo ra đấy. lính

tráng người ta tuyển là để bổ sung cho nội địa. Chả có ai định đưa họ đi Ấn Độ cả.

EVƠ: Sao, nhất định là không đúng phải chứ?

WALTER: Ta thề là đúng vậy! Và để chứng minh cho lời ta nói, dù có đúng như lời con, ta cũng sẽ chuộc lại Ruprecht cho con.

EVƠ: *(Đứng dậy)* Quả là trời cao có mắt! Thằng đốn kiếp ấy nó lừa tôi đến thế là cùng! Hắn làm cho tôi mất ăn mất ngủ về chuyện ấy, rồi đến đêm hắn mò đến nhà tôi hứa sẽ cấp cho Ruprecht một giấy chứng thực mạo nhận anh ta bệnh tật, như vậy sẽ cứu anh ta khỏi phải bị bắt lính; hắn trình bày, cả quyết với tôi, thế rồi cuối cùng lẻn vào buồng tôi nói là để viết nốt tờ chứng thực, và, thưa các ông, ở đấy hắn dở những thủ đoạn đốn mạt mà không một cô gái tử tế nào nhắc lại không ngượng mồm.

BÀ BRIGITTƠ: Úi chao! Thằng khốn nạn, đồ lừa bịp vô liêm sỉ!

RUPRECHT: Thôi em ạ, đừng nghĩ gì đến thằng thọt ấy nữa. Em nên biết là nếu anh còn ghen thì bất quá cũng như đi ghen với một con ngựa đã đá vỡ chiếc bình trong buồng em. *(Họ hôn nhau).*

VEIT: Ý ta cũng thế: Các con hôn nhau đi, làm lành đi, yêu nhau đi. Và nếu các con thuận thì đến tiết Giáng sinh này sẽ làm lễ cưới.

LUMIER: *(Bên cửa sổ)* Trông kìa, ông chánh án Adam đang quất ngựa truy phong lên đồi xuống dốc băng ruộng băng đồng như muốn trốn thoát khỏi tội tù gông xích.

WALTER: Ai? Ông chánh án Adam à?

LUMIER: Đích thị ông ta. Bấy giờ ông ta đã ra đến đường cái. Trông kìa! Bộ tóc giả còn đeo lủng lẳng sau lưng!

WALTER: Nhanh lên, ông lục sự, đuổi theo và bắt ông ta về đây; bỏ chạy như thế chỉ tổ thêm nặng tội. Tất nhiên là ông ta bị cách chức rồi và, trong khi chờ đợi có quyết định chính thức, tôi cử ông lên thay ông ta. Tuy nhiên, tôi mong

rằng nếu sổ sách tiền nong hợp lệ, thì tôi cũng không bắt ông ta phải đi nơi khác. Nhanh lên! Ông gắng dẫn ông ta về được đây cho tôi.

LỚP XIII

CÁC NHÂN VẬT TRƯỚC, THIẾU LUMIER

BÀ MARTƠ: Thưa ngài thanh tra, ngài bảo cho tôi biết trước tòa án Utrecht ở chỗ nào?

WALTER: Để làm gì, bà Martơ?

BÀ MARTƠ: *(Ngờ nghệch)* Úi chao! Để làm gì ạ? Tôi cũng chẳng biết nữa. Chiếc bình của tôi cũng phải xét xử ra sao chứ?

WALTER: Xin lỗi bà. Tất nhiên. Cứ thứ ba và thứ sáu mỗi tuần có mở phiên tòa ở quảng trường trước chợ.

BÀ MARTƠ: Được! Tuần sau tôi sẽ đến.

HẾT

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

CHIẾC BÌNH VỠ

Tác giả: **KLAIXTƠ**

Người dịch: **N.T.D**

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

CÔNG TY MINH THÀNH - BỘ CHỈ HUY QUÂN SỰ

TP. HỒ CHÍ MINH

*

* *

Chịu trách nhiệm xuất bản

HÀ ĐÌNH CẨN

Chịu trách nhiệm bản thảo

NGÔ THẾ OANH

Biên tập

THẾ NGỌC

Trình bày bìa

NGÔ TRỌNG HIỂN

Sửa bản in

BAN BIÊN TẬP

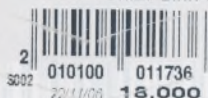
In 500c khổ 14,5x20,5 tại Công ty In Văn hóa Sài Gòn
Giấy phép xuất bản số 206-2006/CXB/078-27/SK cấp ngày 20-3-2006.
In xong và nộp lưu chiểu Quý II - 2006.

Tủ sách Kiệt Tác Sân Khấu Thế Giới ra mắt bạn đọc là công sức của nhiều thế hệ Sân khấu nối tiếp sưu tầm, nghiên cứu, dịch thuật...có ảnh hưởng lớn không chỉ về sân khấu mà có tầm ảnh hưởng đến phát triển văn học nghệ thuật Việt Nam nói chung.

Từ các tác phẩm cổ đại với các tên tuổi hàng đầu về bi kịch và hài kịch bộ sách trải rộng qua nhiều thời kỳ rực rỡ của sân khấu thế giới như thời đại Phục hưng, Lãng mạn và Hiện đại... giới thiệu những kiệt tác chói sáng có sức sống xuyên qua nhiều thế kỷ của những nhà viết kịch kiệt xuất... Nhiều tác phẩm ra đời từ hàng ngàn năm trước nhưng tư tưởng và nghệ thuật vẫn đồng hành với các bạn đọc và khán giả hôm nay.

Tủ sách kiệt tác kịp thời ra mắt bạn đọc trọn vẹn 100 cuốn trong năm 2006, chào mừng những sự kiện trọng đại của đất nước.

Giá: 18.000đ